Է. ՏԱՐԻ 2012 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 22 ՀՈՌԻ 4383—Հ. Տ. 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890—Ն. Տ. 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890—ՀԻՃՐ. 28 ՍԵՊԷՄԲԵՐ 1308 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ՆԻՒԹ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԹԵՐԹԱՏԵՍՈՒՆ ԿԱՄ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

آره‌وك غازه‌ته‌سی نورادونكيان خانده‌ده‌ كۆڕه‌وه‌كه‌ی ئاره‌وك

غزته‌سی اداره‌سنه‌

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ԹԵՐԹԱՏԵՍՈՒՆ ԿԱՄ ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար 100
» » » 80
» » » 40
Գաւառաց » 20
» » » 100
Օտար երկիրներու » 50
» » » 25

Դուրս գրուելու լրացուցեալ համար՝ տարեկան 5 ոսկիներու փոխարէն 6 ոսկի։ Ամսական գրուելու համար՝ կիսամեայ գրելու համար 3 ոսկի։

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հոկտ. 5ին ընտրական հետաքրքրաշարժ պայքար մը տեղի ունեցաւ ի Ռանպույյէ։ Այս շրջանակին մէջ անցեալ տարի արմատական մը 5,700ի դէմ 7,500 քուէով յաղթած էր պուլանժէական մը, որուն պահպանողականք կամ միապետականք ոյժ կուտային իրենց քուէներով։ Այս տարի պուլանժէական կամ միապետական ընտրելի չէր ներկայանար, այլ «ոչ-միապետական» պահպանողական մը, Պ. տը Քարաման, որ հրապարակաւ յայտարարեց թէ կ'ընդունի զՀանրապետութիւն, իբրեւ օրինաւոր կառավարական դրութիւն երկրին, և կը հրաժարի օրլէանեան թագաւորութեան և պոնափարթեան կայսրութեան վերահաստատման աշխատելէ։ Պուլանժէական ձեռնարկութեան ի դերեւ ելնելէն ի վեր, միապետական կուսակցութեան մէկ մասին մէջ փափաք մը կայ Հանրապետութիւնը յարելու իբրեւ օրինաւորապէս հաստատեալ կառավարութիւն երկրին, հանրապետական կուսակցութեան անդամակցելու, և հանրապետական վարչութեան ներքեւ երկրին պահպանողական սկզբամբք կառավարման սատարելու իրենց ազդեցութեամբ ու գործակցութեամբ։ Այս չափաւոր միապետականաց մէջ Պ. տը Քարաման առաջինն է որ վերջնապէս և հրապարակաւ յարեցաւ Հանրապետութեան, այնպէս որ այսուհետեւ չի կրնար իր խօսքն ետ առնուլ և Օրլէանեանց կամ Պոնափարթեանց իշխանութիւնը վերահաստատելու աշխատիլ։ Մայրայեղ միապետականք քանի օրէ ի վեր չարաչար կը հարուածեն զՊ. տը Քարաման իբրեւ դաւաճէք։ զի, կ'ըսեն, պահպանողական մը որ օրլէանեան թագաւորութիւնը կամ պոնափարթեան կայսրութիւնը վերահաստատելու չաշխատիր՝ ոճրագործ մ'է։ Այսպէս, մարդ Ֆրանսայի մէջ «պահպանողական» չի համարուիր մինչեւ որ խօսք չտայ երկրին կառավարական դրութիւնն յեղափոխելու, այսինքն՝ Հանրապետութեան տեղ օրլէանեան կամ պոնափարթեան իշխանութիւն հաստատելու։

Հոկտ. 5ի ընտրական պայքարին մէջ Պ. տը Քարաման 5,843 քուէ ստացաւ։ Արմատական մը 5,730 քուէ շահեցաւ, և երրորդ մը 2,345 քուէ, որով Պ. տը Քարաման ընտրողաց մեծամասնութեան քուէն չստացաւ, եւ ընտրութիւնն համեմատականի մնաց։ Կը յուսացուէր թէ հանրապետական լրագրիք հանրապետական ժողովրդեան հրաւէր պիտի կարդային ի նպաստ Պ. տը Քարամանի քուէարկել երկրորդ քուէարկութեան մէջ։ Բայց ո՛չ այնպէս։ Հանրապետականք նախամեծար դատեցին իրենց ընթերցողներն հրաւիրել որ ի նպաստ արմատական ընտրելւոյն քուէարկեն, որովհետեւ, կ'ըսեն, նորադարձ հանրապետականը տակաւին այնչափ չէ հինցած հանրապետական դաւանութեան մէջ որ երեսփոխանական պաշտօնի կարենայ կոչուիլ հանրապետականաց կողմէ։ Խե՜ղճ Պ. տը Քարաման. պահպանողականք կը հարուածեն զինք իբրեւ դասալիք. հանրապետականք չեն ընդունիր զինք իբրեւ ոչ ըստ բաւականին զղջացած։

Ինչո՞ւ համար հանրապետականք գրկաբաց չեն ընդունիր նորադարձներն։—Իրաւ է որ միապետականաց ի Հանրապետութիւն յարելովն հանրապետութեան դիրքը կը զօրանայ, բայց նոյն համեմատութեամբ արդի հանրապետական գործիչներուն ալ ազդեցութիւնը և շահը կը պակսին։ Միապետական կուսակցութեան մէջ շատ փորձառու, կարող, պերճախօս, բանիբուն մարդիկ են, որք անգամ մը եթէ մտնեն հանրապետական կուսակցութեան մէջ՝ շուտով առաջնակարգ դիրք մը կրնան գրաւել, և կառավարական ու նախարարական պաշտօններու հետամուտ լինել։ Ուստի, հանրապետականք այս նորադարձները մերժելու համար ձեռք ձեռքի կուտան ծայրայեղ միապետականներուն հետ, և ազգն երկու բանակներու բաժնող վիհն ընդ միշտ բաց կը պահեն։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՔԱՐԻՒՂ

Կաւկասիոյ քարիւղի արտադրիչք դժգոհ են իրենց վիճակէն։ Թէեւ քարիւղի արտածութիւնն աւելցած է, բայց շահը պակսած է։ 1889 ի առաջին վեցամսեայն մէջ Պաթումէ արտածեցաւ 19½ միլիոն փուտ քարիւղ, և ներկայ տարւոյ առաջին վեցամսեայն մէջ աւելի քան 24 միլիոն փուտ։ Ռուսիոյ գաւառք եւս առաջուընէ աւելի կը գնեն։ զի Վոլկա գետին վրայ բանող նաւերը միայն վեց ամսոյ մէջ երկու միլիոն փուտ աւելի փոխադրած են քան անցեալ տարի։ Արտածողք կ'ըսեն թէ իրենց պայմանագրերը դրծագրելու համար միայն կը շարունակեն աննպաստ տուրքառ մը, և թէ նաւթացայտ հորերու տեարք եւեթ տակաւին շահ մը կ'ընեն։ Պարոնայք Նոպէլ որք այսպիսի հորեր ունին՝ վեց ամսոյ մէջ 12½ միլիոն փուտ նաւթ կամ անզուտ քարիւղ հանած են։ Բայց վեց ամսոյ միջոցին հանուած 112 միլիոն փուտ նաւթէ 36½ միլիոնն եւեթ ցայտող հորերէ հանուած են։

Թէ տագնապ մը կը տիրէ նաւթային ճարտարութեան մէջ, ակներեւ է սա իրողութեամբ թէ՝ Պաքուի Բ-էյ ռուսերէն լրագրին ծանուցման համեմատ՝ տարւոյս յուլիս ամսուն մէջ միայն 70 գործարանք, այն է՝ նոյն ամսուն Պաքուի մէջ և շրջակայքը գտնուած գործարանաց կէսն, ընդ որս մեծ մասամբ հայ գործարանք, իրենց գործերը դադրեցնելու և հրապարակէն քաշուելու հարկադրուած են։ Նաեւ այս պահուս ի Պաքու կան հազարի չափ նաւթաբարձ վակոններ որք պարապ կը կենան։

Ի՞նչ դարման կարելի է տանիլ այս կացութեան։ Ռուս լրագիրք կ'ըսեն թէ ուրիշ դարման չկայ բայց եթէ արտադրութեան ծախքերը զեղչել։ Նաւթային տագնապին պատճառը նոյն է որով կը տագնապի արմտեաց վաճառականութիւնն եւս ի Ռուսիա։—Թղթադրամ բուպլին բարձրանալն, որով օտարազգիք նուազագոյն չափով թղթադրամ վճարելով կը գնեն առաջուան չափով ռուսական բերքեր։ Ռուս գործարանատիրոջ համար քարիւղին գինն ինկած է, թէեւ օտարազգի գնորդն առաջուան գինը կամ քիչ մը աւելի կը վճարէ իր հաշուով։ Գործարանատերք տագնապին դարմանը կը տեսնեն անդրկաւկասեան երկաթուղւոյն վրայ փոխադրութեան ծախուց զ'իջման մէջ։ Ռուս լրագիրք կը պնդեն թէ նաւթն հանելու և զտելու մասին շատ մը ծախուց խնայութիւնք կան ընելու, ինչպէս Ամերիկացիք ըրած են մեծագոյն ճարտարութեամբ և ձեռներիցութեամբ, որով Կաւկասիոյ նաւթագործներէն աւելի յաջողապէս կազմակերպած են այս շահագործութիւն։ Մ[illegible]ոյ նահանգաց մէջ նաւթի արտադրութեան ծախքերը 66 առ 100 համեմատութեամբ նուազած են 14 տարւոյ մէջ։ Փոխադրութեան ծախքն եւեթ երկու երրորդ մասամբ պակսած է։ Ուստի, 1861էն ի վեր Ամերիկեան քարիւղին գինն անհաւատալի համեմատութեամբք նուազած է։ Բայց ընդ այս տարօրինակ զեղչմամբ ամերիկեան նաւթագործութիւնը չմեռաւ, և Կաւկասիոյ մէջ ալ չի մեռնիր, եթէ արտադրութեան ծախուց զեղչմամբ քարիւղին գինն աւելի չափաւորուի։

ԱՓԻՐԻԿԵԱՆ ՋՈՒՐՃԱԼԻՔ

Պերլինէ հոկտ. 6 թուով առ Թ-էյ ուղղեալ հեռագրի մը մէջ կը կարդանք հետեւեալ պատմութիւնն, որ ցոյց կուտայ թէ ափրիկեան երկրաց մէջ իշխանութիւնք և սեփականութիւնք ի՛նչպէս մէկ Տէրութենէ ուրիշի մը կը փոխանցին։

Ց'Արեւելեան Ափրիկէ Լամուի անգլ. դեր-հիւպատոս Պ. Սիմընս օգոստ. 17ին ներկայացաւ Վիթուի վեհապետին, և ծանոյց թէ այլ եւս գերման հովանաւորութեան ներքեւ չի գտնուիր, այլ անգլ. հովանաւորութեան տակ մտած է։ Որովհետեւ իշխանը չէր հասկնար թէ այս ծանուցմամբ ի՛նչ ըսել կ'ուզուի, Պ. Սիմընս մատիտ մը ձեռքը բռնած ըսաւ. «Նայէ՛, դուն այս մատիտն ես, և գերմանական հովանաւորութեան ներքեւ կը գտնուիս»։ Յետոյ մատիտը միւս ձեռքն առած՝ Պ. Սիմընս շարունակեց. «Հիմա դուն դարձեալ այս մատիտն ես, բայց այսուհետեւ անգլիական հովանաւորութեան ներքեւ կը գտնուիս»։ — «Ա՛, պատասխանեց իշխանն, «հի՛մա հասկցայ»։

Այս կերպիւ ըմբռնելով անգլիական հովանաւորութեան նշանակութիւնը, Վիթուի վեհապետը պահանջուած 1,000 գործաւորներն և զանազան դիւրութիւնները զլացաւ գերման Պ. Քիւնցէլի, յայտարարելով թէ պէտք է դիր մը բերէ Անգլիացիներէն։ Պ. Քիւնցէլ մերժեց, վեհապետը բարկացաւ, և հետեւանքն եղաւ բռնադակ գերման խմբին փճացումն, ինչպէս պատմեցինք արդէն։ Ըստ նորագոյն վկայութեանց, Վիթուի վեհապետը Պ. Քիւնցէլի և իւր մարդոց զէնքերը ժողվելու հրաման տուեր է, Պ. Քիւնցէլ չէ հաւաներ, և զարկեր սպաններ է պահակ մը։ Ասոր վրայ Վիթուի զօրքերը Գերմանաց վրայ ինկեր են։

Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Զինուորական խնդրոց վրայ Վիլհէլմ Բ. այնքան հաստատուն կարծիքներ ունի որ պատերազմական նախարար Զօր. ֆոն Վէրտի տիւ Վէրնուա, ինչ ինչ խնդրոց վրայ տարակարծիք գտնուելով, հրաժարական տալու հարկադրեցաւ, և իրեն յաջորդեց Զօր. ֆոն Քալէնպորն—Մթախաւ, որուն տեղ Կայսեր քեռայրը՝ Սաքս-Մայնինկէնի դահաժառանգ իշխանը՝ կայսերական պահակազօրաց Բ. բաժնին զօրապետ պիտի անուանի։ Կը յուսացուի թէ պատերազմական նոր նախարարը Ռայխսթակի առջեւ իւր նախորդէն աւելի ատենաբանական կարողութիւն ցուցնէ զինուորական ծրագրերը պաշտպանելու։

—Լիւբեքի մեծ-դքսութեան Մարիէնթալ քաղաքին մէջ կրթարան մը կը հիմնուի գերման միսիոնարներ պատրաստելու Արեւելեան Ափրիկէի գերմանական տնտեսութեան համար։

—Գործաւորական խնդիրն ամէն ժամանակէ աւելի եռանդեամբ յառաջ կը տարուի Գերմանիոյ մէջ, ուրեք ուրեք զանազան միջադէպներով և արկածներով։ Կառավարութիւնը թէեւ չնորոգեց ընկերվարականաց վերաբերեալ օրէնքը, բայց օրինական կարգ ապահովութեան շրջանակէն դուրս ելնող գործաւորներն ու գործաւորապետները պատժելու չի թերանար։

ՀՆՏԱԽՏՆ Ի ՍՊԱՆԻԱ

Թէեւ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ չէ Սպանիոյ մէջ, բայց նաեւ երկիւղալի չէ։ Հնտախտն Սպանիոյ մէջ ծանր համեմատութիւններ չառաւ, և բուն ասիական հնտախտին չափ արշաւասոյր չտարածեցաւ։ Հինգ ամսէ ի վեր իւր զոհերը կ'ընէ Սպանիոյ մէջ, և այս հինգ ամսոյ միջոցին 5.000 անձինք բռնուելով, գրէթէ կէսը մեռան։ Բաց ի Թուլէտոյէ, ուր 500 անձինք բռնուեցան, հնտախտը ճարակեցաւ արեւելեան եզերաց վրայ, ի Վալենցիա մանաւանդ։ Մատրիտի մէջ հնտախտի դէպք չպատահեցաւ, բայց ծարիկ և կեղծամշկութիւն մեծ կոտորած կ'ընեն, մանաւանդ տղայոց մէջ։ Մեռելոց համեմատութիւնը միշտ բարձր է ի Մատրիտ, բայց այժմ ահռելի կերպիւ շատուոր են մեռնողներ ի Մատրիտ։ Պատուաստն որոյ դէմ երբեմն սաստիկ հակառակութիւն կար Սպանիոյ մէջ, ժամանակ մ'ի վեր շատ ընդհանրացած է հոն, թէեւ օրինօք պարտաւորիչ չէ։

ԱՒՍԾՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Հունգարիոյ Արատ քաղաքին մէջ 1849 հոկտ. 6ին գլխատուած էին 13 մաճառ զօրապետք։ Անցեալ շաբթուն հոկտ 6ին, քաղաքային պատերազմի այս դէպքին ի յիշատակ արձանի մը բացման արարողութիւնը կատարեցաւ, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան և մաճառ երեւելեաց։ Արատ քաղաքը չքի զարդեր զարդարուած էր դրօշներով։ Հունգարիոյ ամէն կողմերէն պատգամաւորութիւնք եկած էին, որք իրենց հետ 500է աւելի պրսակներ բերած էին, զորս արձանին վրայ դրին։ Պակներէն մին նուիրած էր Հունգարիոյ Երեսփ. ժողովոյն նախագահն։ Արձանն է իգական դէմք մը որ կը ներկայացնէ զ«Հունգարիա», և շուրջը շարուած են 13 զօրապետաց դէմքերը։ Գեղարուեստական հոյակապ գործ մ'է սա։ Յետ պաշտօնական արարողութեան, ձայնադիր մը մէջ տեղ դրուեցաւ, որ երբ շարժեցաւ, լուեցան ինչ ինչ խօսքեր զոր 1848-49ի երեւելի ազգապետը՝ Լուի Քոշութ՝ այս առթիւ արտասանած է իւր բնակավայրին մէջ յիտալիա։ Լեհ պատգամաւորութիւնք եւս ներկայ էին այս արարողութեան։

ՄԱՑՐԱՊԵՏԱՆՈՑՔ ԻՏԱԼԻՈՅ

Նափոլիէ կը հեռագրուի անգլ. լրագրաց, հոկտ. 6 թուով.

«Ցասն մայրապետք եւս արձակեցան Նափոլիի «Կենդանւոյն թաղուածներու մայրապետանոցին» ստորերկրեայ բանտերէն, որք այս օրերս դատական նախարարին հրամանաւ բացուեցան։ Այս արձակելոց մէջ են ութ մանկամարդ աղջկունք որք բանտարկուած էին հակառակ իրենց կամաց, հրամանաւ իրենց ծնողաց։ Ոստիկանութեան հրաման տրուեցաւ այցել Հարաւային Իտալիոյ այն ամէն մայրապետանոցներն որք փակ են հասարակութեան առջեւ։

«Կարդինալ Սանֆէլիչէ այսօր Նափոլիէ Հռոմ գնաց, Պապէն հրահանգ ընդունելու այս խնդրոյ վրայ։ Այս յայտնութիւնք անհուն սրտայուզութիւն յառաջ բերին։»

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՔՍԱՑԻՆ ՕՐԷՆՔ

Հոկտ. 6էն սկսեալ (որ է Մաք Քինլիի մաքսային օրէնքին գործադրման թուականն) օտար երկիրներէն յԱմերիկա մուծեալ ամէն ապրանաց գիները վրայ դրին՝ մաքսերուն բարձրացման համեմատութեամբ։ Այն վաճառականք որք արդէն հին սակագնով մթերած էին այն ապրանքներ՝ մեծ շահեր կ'ընեն բնականապէս։

—Հոկտ. 6ին Նիւ Եորքի մաքսային պաշտօնատունն աշխարհի վրայ ամենէն յուզեալ վայրն էր։ Վաճառականք, միջնորդք, գործակատարք խռնած էին հոն արշալոյսէն ի վեր՝ հասկնալու համար թէ շաբաթ դիշեր և կիւրակի օր հասած յոգենաւերով իրենց եկած վաճառքը նոյն օր (երկուշաբթի) առաջուան մաքսով պիտի կրնա՞ն հանել մաքսատունէն։ Պաշտօնեայք մաքսային սնտուկին համար ո՛ր մեկնութիւն աւելի նպաստաւոր է՝ այն մեկնութիւնը կուտային օրէնքին, յորմէ վեճեր, բանակռիւներ ընդ մէջ վաճառականաց և մաքսային պաշտօնէից։ Հոն ըլլալու էր այն օր՝ քաղաքավար Ամերիկացւոց լեզուն լսելու համար։ Այն վաճառականք որք իրենց վաճառաց ցուցակները կամ ֆաքթիւրներն ընդծրվեայ պարանով հեռագրել տուած էին, յաջողեցան շաբաթ օրուընէ արձանագրել տալ մաքսային պաշտօնէից, և երկուշաբթի հանգիստ սրտով առին վերջին իրենց ապրանքն՝ հին սակագնոյն համաձայն մաքս վճարելով, և շահելով տարբերութիւնն, որ յոյժ մեծաքանակ էր ոմանց համար։ Օրինակի համար, բրդեղէն բերել տուող վաճառական մը նոյն օր միայն 3,000 անգլ. ոսկի տարբերութիւն շահեցաւ։ Կառավարութիւնն ալ 200,000 անգլ. ոսկի շահեցաւ քանի մը մեծ շոգենաւերուն մառախուղի պատճառաւ շաբաթ օր չհանելէն։ Վաճառականք ոմանք մաքսերուն յաւելումն այնքան ծանր գտան որ որոշեցին մաքս չվճարել, և իրենց ընդունած ապրանքներն ուղղակի Քանատա կամ այլուր ղրկել։

* * *

Սպասուած ժամուն հասնող շոգենաւուց նաւապետներուն եռանդագին ընդունելութիւնք եղան։ Շաբաթ երեկոյ ամերիկեան մաքսատունք միջօրէէն ետքը ժամ կին կը փակին։ Բացառաբար, նախընթաց շաբաթ օր մինչեւ կէս գիշեր (ժամ 12) բաց թողուեցան։ Ժամ կէն մինչեւ 12 հասնող շոգենաւուց մէջ վաճառք ունեցողներ մաքսի տարբերութիւնը կը շահէին։ Վաճառական մը 200 սնտուկ կորուած զգեստեղէն կը սպասէր, և հին մաքսին և նորին տարբերութիւնն՝ այս մարդուն համար՝ 8.000 անգլ. ոսկի էր։

Ճիշդ ժամ կէն Սէրէ ով Զէրմէ հասաւ Նիւ Եորք։ Վաճառաց տէրերն անմիջապէս սրընթաց փոքր շոգենաւով մ'ընդառաջ ելան, և նաւապետն առին բերին մաքսատունն, ուր «Հուրրաներու» փոթորիկով մ'ողջունուեցաւ, և իւր շոգենաւուն ժամանումը պաշտօնապէս յայտարարեց մաքսային իշխանութեանց, որք հետեւապէս հին սակագնով ընդունեցին այն մեծ շոգենաւուն պարունակած ամէն վաճառքը։ Քիչ ետքը շոգեպինդ կուգար կը հասնէր Ռեդ-ըսս շոգենաւը։ Նոյն ցոյցեր։— Այլ կարեւորագոյնն էր էիր-ըիհսկայ շոգենաւը։ Պիտի հասնէր ճակատագրային վայրկենին, թէ հետեւեալ օրուան պիտի մնար։ Քանի օրէ ի վեր մեծաքանակ գրաւներ կը դրուէին։ Վերջապէս, կէս գիշերէն մէկ ժամ յառաջ հասաւ։ Նաւապետն ալ կէս գիշերուն (ժամ 12ին) ճիշդ մէկ վայրկեան մնացած շնչասպառ կը վազէր կը հասնէր ի մաքսատուն, և իւր ոսկեմեծար յայտարարութիւնը կ'ընէր հետաքրքիր և անհամբեր հասարակութեան մը ծափահարութեանց մէջտեղ, որ մեծապէս կ'ուրախանար մաքսատան անյագ կոկորդէն քանի մը հազար ոսկի եւս այս գիւցազնական հնարքով կորզելուն համար։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻԹՊՈՒՐ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

Օռօռ ոտքի ելաւ, երիտասարդին ըսելով.

—Հետս եկէ՛ք։

Ու առաջնորդեց զայն պարտիզին մէկ կողմը, քառակուսի փոքրիկ հողակոյտի մը առջեւ, ծաղիկներով շրջուած։

—Հո՛ս է, ըսաւ ցած ձայնով։

—Հո՞ս, կրկնեց մարգիզը, չհասկցողի մը պէս, ի՞նչ կայ։

—Գերեզմանը, պատասխանեց աղջիկը։

—Ի՞նչ գերեզմանը։

—Չի հասկցա՞ք։

—Դեռ ո՛չ։

Ծաղկատի աղջիկը ոտքի ելաւ, բրիչ մը առաւ, անոնցմէ զորս կը գտնէ մանկանց համար, ծնրադրեց, եւ երկիւղածութեամբ սկսաւ հողը փորել։

Երբ տասնը հինգէն քսան հարիւրորդամեայդր խորութեամբ ծակ մը բացաւ, մարգիզը տեսաւ որ արծաթապատ մեծ տապղ, արդիկ մը երեւան կ'ելլէր։ Օռօռ մնացեալ հողն ալ մէկ կողմ ըրաւ, արկղիկը դուրս հանեց ծակէն եւ բացաւ զայն։ Արկղիկին մէջ, որ պատուած էր սպիտակ անդուսով, սպիտակ մետաքսի կտոր մը կար՝ ծալուած եւ պատանքի ձեւով դրրուած։

Երիտասարդն յստակ կերպով տեսնելու համար, ծռեցաւ։ Օռօռ բացաւ մետաքսի կտորը։

—Կը տեսնէ՞ք, ըսաւ, միշտ ցած ձայնով։

Երիտասարդին աչաց առջեւ պարզուած էին տասներկուքի չափ բզէզներ, զանազան մեծութեամբ ու կերպ կերպ գոյներով, ու քանի մը թիթեռնիկներ որոց թեւերը փոշիի պէս կը թափէին։

Ցանկարծ, ծաղկատի աղջիկը սուր ճիչ մը արձակեց։

—Դարձեալ մրջիւն մը, ըսաւ ցաւագին ձայնով մը։ այս չար մրջիւններն են որք կ'սպաննեն իմ թիթեռնիկներս ու բզէզներս։ Տեսէ՛ք, յարեց տխրութեամբ, մեռած են, այլ եւս չպիտի տեսնեմ անոնց ծաղկի մը վրայ քնանալն ու ցողի կաթիլի մը մէջ թաթխուիլն։... Խե՜ղճ թիթեռնիկներս խե՜ղճ բզէզներս։

Եւ սկսաւ արտասուել ու հեծեծել։

Մարգիզն՝ անշարժ կեցած, անոր կը նայէր ապշութեամբ։

Վայրկեան մը ետքն, Օռօռ մետաքսին ծալքերը միջատներուն վրայ բերաւ նորէն, փակեց արկղիկը՝ կամ լաւ եւս բըզէզներու դագաղը, փոքրիկ փոսին մէջ զետեղեց զայն ու նորէն թաղեց։ Այս ընելէն ետքը, ոտքի ելաւ եւ աչքերը սրբեց պատիսդէ թաշկինակով մը։

Միւնոյն վայրկենին, խոշոր թիթեռնիկ մը, թաւշանման թեւերով, կարմրօրակ ու գեղեցիկ, անոր առջեւէն անցաւ ու գնաց հանգչիլ ծաղկի մը վրայ։

—Ա՜հ, ա՜հ, գոչեց մանկամարդ աղջիկը խօսքը թիթեռնիկին ուղղելով, եկա՞ր նորէն։ Երէկ չի տեսայ զքեզ, ո՞ւր էիր։

Ծօսած միջոցին, թիթեռնիկին մօտեցած էր որ երերալով տատանելով ծաղկին վրայէն վարդի մը վրայ անցաւ։

Այն ատեն Օռօռ երիտասարդին դարձաւ։

Լալէ ու հեծեծելէ յետոյ, հիմակ ալ կը ծիծաղէր։

Ասրիէն տարօրինակ նեղութիւն մը կզգար։ Ցանկարծ լոյս մը ծագեցաւ մտքին մէջ։ Սարսռաց եւ այնպէս մը եկաւ իրեն որ սիրտը կը խորտակուէր։

—Օ՜հ, մտածեց, ապո՛ւշ է եղեր, ապո՛ւշ։

ԻԶ

ՀԱՄՐ ԿԻՆԸ

Վէրվէնի մարգիզը սոսկալի կերպով գունատած էր։ արտասուելու փափագունէր կարծես։ Օռօռ՝ զարմանքէն չկրնալով խօսիլ՝ անոր երեսը կը գնէր։ Ասով հանդերձ մօտենալով և ձեռքն անոր բազուկին վրայ դնելով.

—Ի՞նչ ունիք, հարցուց։

—Բայց ոչինչ, պատասխանեց մարգիզը։

—Այնպէս մը կ'երեւի ինձի որ աչքերնուդ մէջ արցունք կայ։

—Ո՛չ, ո՛չ, կը սխալիք։

—Ուրախ եմ սխալելուս։

Զայս ըսելով, մարգիզին ձեռքէն բըռնեց։

—Եկէ՛ք, եկէ՛ք, ըսաւ։

—Ո՞ւր կը տանիս զիս։

—Տուն։

Ցառաջացան այն ծառուղիէն որուն մէջ կը գտնուէին եւ շատ չանցած հասան հին չէնքին առջեւ որուն դուռը բաց էր։ Քարէ չորս աստիճաններէն վեր ելան ու քանի մը քայլ առին ներքնայարկին մէջ։ Օռօռ կեցաւ դրան մը առջեւ, բացաւ զայն, և երկուքը մէկնց մտան ընդարձակ սրահ մը որ երկու մեծ պատուհաններէ լոյս կ'առնուր։

Կահաւորումը, թէեւ շատ հին ու անսեթեւեթ, հոս էր սակայն։ Բազմոցը, թիկնաթոռներն, ամենքն ալ ծածկուած էին հին օթոցներով։ Նմանօրինակ օթոցներ կախուած էին նաեւ պատուհանաց երկու կողմէն, քովնտի վեր առնուած։ Պատերն, որք մութ գոյն թղթով մը պատուած էին, տխրութիւն մը կը սփռէին այս վանական բնակարանին վրայ, զոր չէին յաջողած պայծառացնել վենետիկեան երկու խոշոր հայելիներ ու քանի մը սքանչելի նկարներ զորս տարիները խորշոմեցուցած էին իրենց ոսկեզօծ հին շրջանակներուն մէջ։ Զըմիէին մօտ, որ շատ կը նմանէր դեռ մինչեւ մեր օրերը կարգ մը գղեակներու մէջ տեսնուածներուն, դրուած էր դաշնակն, երաժշտական տետրերով ծածկուած։ Սեղանի մը վրայ, սրահին մէջտեղ, նկարներու ալպոմ մը, աշխարհագրական քարտէս մը, բուսաբանական գիրք մը եւ Գիւֆոնի Հանքաց բնական Պատմութիւնը կային։ Թորը, երկու պատուհանաց հանգէպ, կը տեսնուէին անկողին մը, որուն վարդագոյն մետաքսէ եզրերը, ծանրագին ու փառաւոր ժանեակով մը բանուած, եզական հակապատկեր մը կը ներկայացնէր սրահին միւս կահկարասեաց բաղդատմամբ։

Շուրջը արագ ակնարկ մը սեւեռելէ յետոյ, մարգիզն աչքը յառած էր հանգըստանն անկողնոյն վրայ։

—Երբ կը յոգնիմ, ըսաւ Օռօռ, բան մը որ երբեմն կը պատահի ինձի, մանաւանդ ամառը, սաստիկ տաքերու միջոցին այնտեղ կը հանգստանամ։

—Այս խեղճ աղջիկը ինչպէ՞ս կրնայ ապրիլ այստեղ, այս բանտի պէս բնակարանին մէջ, կը մտածէր մարգիզը։ Կը հասկնամ, աւա՜ղ, ո՛չ մէկ իրաւ ուրախ, ո՛չ մէկ բանի կը փափագի։ իր շնչած օդը բաւական է իրեն։ կը շատանայ աչքին առջեւ գտնուածը տեսնելով։ միտքը, ուղեղին խորը կաչկանդուած, գրեթէ մարած, չի կրնար այս պատերէն անդին անցնիլ։

Եւ ակամայ, սա խօսքերը շրթանցը վրայ կուգային։

—Ապո՛ւշ է, ապո՛ւշ։

Եւ կ'զգար որ անբացատրելի անձկութիւն մը կը պատէր զինքը։

Մանկամարդ աղջիկը նստաւ բազմոցին վրայ եւ իրեն ալ նշան ըրաւ որ քովը նստի։

Այդ աղջիկն՝ որուն խօսուածքը, ձեւերն ու գաղափարներն անսովոր էին, առաջին վայրկեանէն խորհրդաւոր ներգործութիւն մը կ'ընէր մարգիզին վրայ, տեսակ մը կախարդիչ ազդեցութիւն։ Օռօռի անձնան գեղեցկութեան մէջ, անոր տգիտութեան, անոր ընտանութեան, անոր եզական միամտութեան մէջ անբացատրելի հրապոյր մը կար որուն կարելի չէր դիմադրել եւ պէտք էր համակերպիլ։

—Ասրիէն, եկէ՛ք կ'ըսեմ, գոչեց երիտասարդին։

Մարգիզը՝ տղու մը պէս խելագիկ, անոր հնազանդելու վրայ էր, երբ դուռը բացուեցաւ յանկարծ։ Բարձրահասակ եւ հուժկու կին մը, որ քառասուն հինգէն յիսուն տարեկան կ'երեւէր, սրահէն ներս մտաւ։ Ի տես երիտասարդին, կնոջ դէմքը վայրագ կատաղութեան երեւոյթ մը առաւ։ ճակատն վրայ ցցուեցան իր մխրճագոյն մազերը։ աչքերը խոշոր բացուեցան, բոցավառեցան ու սկսան մթին փայլեր արձակել։ երկար, բիրտ, սոսկալի ձայն մը, կատաղի գազանի մը մռնչիւնին նման, ելաւ կոկորդէն։ Դէպ ի չըմիէին ցատքեց, յոսկի մը ոստմամբ, ուրիշ զէնքերու հետ պատէն կախուած դաշոյն մը առաւ, պատեանէն հանեց զայն, նորէն մռնչիւն մը արձակեց և աչքերն հրավառ, բազուկը վեր առած, ահռելի երեւոյթով մը մարգիզին վրայ յարձակեցաւ։

(Շարունակի)

ԱՋԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կեդրոնական Ասիոյ ռուսական նոր գրաւուած երկիրներու մէջ Հայերու Թիւն հետզհետէ կը շատնայ. վաճառականութեան մեծ մասն արդէն Հայերու ձեռքն անցած է. Ի Մերվ, Հայերու Թիւն այնչափ շատցած է որ պէտք տեսած են իրենց համար եկեղեցի մը ունենալու. եկեղեցւոյ համար հարկ եղած դրամն հաւաքուած է արդէն, և շինութեան ձեռնարկուած.

Ստացանք Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութեան վերջին տարեշրջանին (1889 մայիս 1է ցվերջ ապրիլի 1890) հաշուեկշիռն, ուսկից կ'երևի թէ նոյն տարեշրջանին մէջ ընկերութեան ընդհանուր հասոյթից զումարն եղած է 62116 ղրշ. 30 փրշ., որուն 44729 ղրշ. 30 փարան ծախք եղած ըլլալով, դրամապահին քով կը մնայ 16200 ղրշ., ապառիկ 439 և Մնացուկը պատրաստ դրամ 748 ղրուշ.

ՀԱՐՍՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այս շաբաթ գիշեր տեղի ունեցաւ ի Գնալը կղզի՝ Իկիտպաշեանց բնակարանին մէջ, ի ներկայութեան երկուց կողմանց բարեկամաց, Միացեալ ընկերութեանց քարտուղար Լեւոն էֆ. Հաճեանի հարս Նախասուութիւն ընդ Աղն. Օրիորդ Թիրգա Մրճիկեանի, եղբորդուստր հանգուցեալ Աասպա աղայի Իկիտպաշեան.

ՄԱՍԻՍ

ՀԱՆԴԷՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՑ

ՄԱՍԻՍի հոկտեմբեր 1 թիւն, որ այսօր հրապարակ եւած, է կը բովանդակէ.

ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱԳ. Մեզ՝ Տէր. Նորավէպ.

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ. Անտեղի կատակ Հայի «Եսի» վրայ.

ԱԼԻՓԱՍԼԱՆ. Վերգինէ. Ոլորակ.

ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ. Զէրքէզներու կեանքէն.

ԱԼԻՓԱՍԼԱՆ. Սենեակը. Բերթուած Մոռիս Ռոլլինայի.

ՀՐԱՆԴ. Պանդուխտի կեանքէն.— Ճամբորդներ, հողէ ծրարներ.

ՖԱՆԹԱԶԻՕ. Հանդիպումը.

Կիւլպէնկեան գերդաստանը իւր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամեն անոնց, որք հաճեցան ներկայ գտնուիլ Մեծ. ԹՈՐՈՍ ԷՖԷՆԴԻ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան հանդիսին, որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր Կէտիկ Փաշայի եկեղեցւոյն մէջ, և այս առթիւ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին.

Սամսոնի ազգային վարժարանի համար՝ գոհացուցիչ ամսականով վարժուհի մը կ'ուզուի, առաջնակարգ համարուելու չափ Հայկաբանութիւն, Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, կարելի եղածին չափ Գաղղիերէն, Բնագիտութիւն Ասեղնագործութիւն գիտցող, և որ ամենակարեւորն է պարկեշտ և միանգամայն իւր հետ ունենալով, քոյր, մայր կամ ամուսին. Մի օգնական վարժուհի մը ևս կ'ուզուի կառավարչութեան համար, ընթերցանութեան և ասեղնագործութեան ալ օգնելու.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՆԹՈՒԹԻՒՆՔ

Առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան Մէջլիսի անուանեցաւ նոյն նախարարութեան Մէջլիսի օգնական՝ Ի մալ պէյ, որուն Իւլայի առաջին աստիճան տրուեցաւ այս առթիւ.

Սէլանիկի նահանգին վերաքննիչ ատենին ընդհանուր դատախազ անուանեցաւ Ազիզ պէյ, նախորդ նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Կարնոյ և նախկին շրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին.

Նոյն նահանգին վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Ասաֆ պէյ, նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Ատանայի.

Ատանայի վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Շիւքրի էֆէնտի, նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Սէլանիկի.

Սէլանիկի նախնական պատժական ատենին նախագահ անուանեցաւ Սիւլէյման Նաիմ էֆէնտի, նախագահ պատժական ատենին Սարուխանի, և նմա յաջորդեց Ասըմ պէյ՝ նախագահ նախնական պատժական ատենին Սէլանիկի.

Ի ԼՈ. ԴՈՒՌՆ

Նախարարաց Խորհուրդն, որ շաբաթ օրը յարտասովոր նիստ գումարած էր ի Բ. Դուռն, երէկ ևս ի նիստ գումարեցաւ և մինչեւ ուշ ժամանակ կարեւոր խնդիրներով զբաղէլ յետոյ իւր խորհրդակցութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը մատոյց Վեհ. Սուլթանին.

—Նախարարաց Խորհուրդն յետոյ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարը պահ մը խորհրդակցեցան.

—Աւստրիական դեսպան Պառոն տը Բալիչէ շաբաթ օրը Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ.

ՄԼԷՔԼԷՆՊՈՒՐԿԻ ԴՈՒՔՍԸ

Շաբաթ օրը կայս. պալատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ Մէքլէնպուրկի Դուքսին ու Դիւքսուհւոյն.

Բարձրաստիճան հիւրերը նոյն օր ժամ 6 1/2ին յատուկ շոգեմակոյկներով Քէնէրը զբօսանաւէն Տոլմա Պաղչէի պալատան պարտէզն ելան ուրկից պալատական կառքերով կայս. պալատ գնացին. Առաջին քառաձի կառքին մէջ կը գտնուէին Մէքլէնպուրկի Դիւքսուհին և Գերմանիոյ դեսպանին աղջիկն, որոց դէմը նստած էին Դուքսն և իրենց հիւրամեծար Ֆէրիդ Ահմէտ Ալի փաշա, իսկ միւս կառքերուն մէջ Դուքսին հետեւորդք.

Կայս. պալատան առջեւ կը գտնուէին պալատական նուագածուաց խումբն ինչպէս նաեւ զինուորաց գումարտակ մը, որք բարեւի կեցած էին. իսկ պալատան դրան ներսի կողմը կայս. թիկնապահք և պալատական ալ պաշտօնեայք.

Բարձրաստիճան հիւրերը պահ մը հանգիստ առնէ յետոյ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցան. Դուքսը Ն. Վեհափառութեան ներկայացուց իւր հետեւորդներն և յետոյ առաջնորդուեցաւ ընդունելութեան սրահն. Քիչ յետոյ Վեհ. Սուլթանն այդ սրահը գնաց և փոխադարձ այցելութիւն տուաւ բարձրաստիճան հիւրերուն.

Ժամ 8 1/2ին սկսաւ սեղանը որ տեւեց մինչեւ 9 1/2. Կայս. պալատան նուագածուաց խումբը զ եղեցիկ կտորներ նուագեց. Թարգմանի պաշտօնը կատարեց արարողապետ Միւնիր փաշա.

Հացկերոյթի պահուն Վեհ. Սուլթանն Օսմանիկի ականակուռ պատուանշանը նուիրեց Մէքլէնպուրկի Դուքսին և առաջին կարգի Շէֆքատ պատուանշան՝ Մէքլէնպուրկի Դքսուհւոյն, ինչպէս նաեւ այլ և այլ կարգի պատուանշաններ Դուքսին հետեւորդաց.

Սեղանին ներկայ էին նաեւ Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշա, արքունեաց հրամանատար Օսման փաշա, կայս. պալատան առաջին քարտուղար Սիւլէյմա փաշա, կայս. ադեթիկնապահք Տէրվիշ, Ֆուատ ու Շաքիր փաշաները, Վեհ. Սուլթանի բժշկապետ Մավրոկէնի փաշա, գերմանական դեսպան Պ. տը Բատովիձ, կինն, աղջիկները, դեսպանատան խորհրդականն ու առաջին թարգմանը, ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ իւր առաջին թարգմանին հետ, կայս. առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշա եւ կայս. թիկնապահ Ֆէրիդ Ահմէտ Ալի ու Ռիզա փաշաները.

Հացկերոյթէն յետոյ, Դուքսն ու Դքսուհին կրկին անգամ արժանացան Վեհ. Սուլթանի մասնաւոր մեծարանաց, յետ որոյ հրաժեշտ մատուցանելով Ն. Կ. Վեհափառութեան, կայս. պալատէն մեկնեցան ի Տոլմա Պաղչէ եւ անտի իրենց շոգենաւը դարձան.

* * *

Դուքսն ու Դքսուհին այսօր կը մեկնին մայրաքաղաքէս.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆՆ

Ֆրանսական դեսպանն ու Մանդէպկէլիօ կոմսուհին, որք Տիւբէռռէ դերծովակալին ընկերացած էին մինչեւ ի Պէշիկա, շաբաթ օրը մայրաքաղաքս դարձան դեսպանատան պահակ Բէրէլ շոգենաւով և ուղղակի Թարապիոյ ամարանոցը գնացին. Բէրէլն ամբողջ օր մը մնացած էր ի Տարտանէլ, փոխադրելով օդերուն պատճառաւ.

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿԸ

Երեկի թուրք լրագիրք հետեւեալ կերպիւ կը պատմեն Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկի Նախորդ տնօրէն Սիւպհիզատէ Սիւլէյման պէյի պաշտօնանկութիւնը.

Առեւտրական Նախարարութիւնը նկատողութեան առնելով Նախորդ տնօրէն Սիւլէյման պէյի նոյն Մնտուկի յանձնանձման մէջ ունեցած կանոնաւորութիւնը, խնդիրը մատուցած էր Բ. Դրան.

Նախարարաց Խորհուրդը նկատողութեան առնելով այդ տեղեկագիրը, յետ խորհրդակցութեան, որոշեց պաշտօնանկ ընել Սիւպայիզատէ Սիւլէյման պէյն և նմա յաջորդ կարգել Էսմէր պէյն, որոյ հաւատարմութիւնն ու ուղղամտութիւնը փորձուած են կայս. կառավարութեան համար.

ՍԸՐ ԷՏԳԱՐ ՎԻՆՍԸՆԴ

Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհանուր տնօրէն Սըր Էտկար Վինսընդ և տիկին Էլէն Վինսընդ երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին և ուղղակի կայս. պալատ երթալով երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի միջոցաւ արժանացան Վեհ. Սուլթանի մեծարանաց.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻՃԷ

Շիրքէթի Խայրիյէի բաժնետերաց ընդհանուր ժողովը թէեւ շաբաթ օրն ի նիստ պիտի գումարուէր, սակայն այդ նիստ տեղի չունեցաւ, որովհետեւ Նախագահը՝ Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեան Նախարար Բահիֆ փաշա՝ նոյն օրը գումարեալ Նախարարաց Խորհուրդին ներկայ գտնուելով, բացակայ էր. Հետեւաբար Շիրքէթի բաժնետերաց նիստը յետաձգուեցաւ յառաջիկայ շաբաթ օրուան.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հալէպէն եկած հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն, սեպտեմբեր 26ի օրը ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ օրը ժամ 10 Հալէպի մէջ 44 հոգի հնտախտէ բռնուեր եւ սոնոցմէ 16ն ու նախապէս բռնուածներէ 26ը մեռեր են. նոյնպէս սեպտեմբեր 27ի օրը ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ օրը ժամ 10՝ 58 հոգի հնտախտէ բռնուելով, սոնոցմէ 16ն և առաջուան բռնուածներէ 18 հոգի մեռեր են. Սեպտեմբեր 28 ուրբաթ օրուան ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ շաբաթ օրուան ժամ 10 Հալէպի մէջ հնտախտի 56 դէպքեր պատահած էն, որոցմէ 22ը մեռած են.

Սեպտեմբեր 27ին ու 28ին Ուրֆայի մէջ վեց հոգի մեռած են հնտախտէ.

Զոր գաւառի Սէնհիյէ գաւառակի Բէյի գիւղին մէջ եւս հինգ հոգի հնտախտէ բռնուելով չորսը մեռած են. Էպու Ահմէտ գիւղին մէջ ինը մահեր և Բէսէլյան գաւառակին մէջ եւս երեք մահեր ու քանի մը դէպքեր պատահած են.

Ուրիշ հեռագիր մը եւս ծանուցած էր թէ սեպտեմբեր 26ին Իսկէնտէրունի մէջ մարդ մը մեռած է հընտախտէ, սակայն կ'ըսուի թէ այդախտ երեւան եկած է Հալէպէն Իսկէնտէրուն փախչող մէկ քանի ուղեւորաց մէջէն.

Ի բաց առեալ վերև յիշուած տեղերը, Հալէպի չրջակայ միւս քաղաքաց առողջապահական վիճակը խիստ գոհացուցիչ է.

ԿՈՒՐՃԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Սուլ-ոհ կը կարծէ գիտնալ թէ շոգենաւային կուրճի ընկերութեան տնօրէնն ու որդիքը ի մնոյ պիտի դատուին եղեռնադատ ատենին առջեւ, որովհետեւ մասնակից եղած են եղեր ի վնաս Մալիյէի կատարուած 7-8000 ոսկւոյ զեղծման մը.

Սուլ-ոհի այս տեղեկութիւնն ստուգութեան կարօտ է.

Կայս. հրամանաւ՝ ազատարարի չքաղքրամ տրուած է կայս. անձնապահ զօրաբանակի իմամներէն Մուսթաֆա էֆէնտի և դեր տեղական Մէհմէտ էֆէնտի, որք ի Ղալաթիա ծանր ինկած մարդ մը ազատած էին.

—Քաղաքապետութեան անասնարոյժ քննիչ Հայտար պէյ Զաթվանա ուղեւորեցաւ քննելու համար Պուլկարիաէ ու Արեւելեան Ռումէլիէ բերուած ոչխարներու առողջական վիճակը.

—Եղեռնադատ ատեանը հինգ տարուան շղթայակապ աշխատութեան դատապարտած էր Սիւնպիւլի խանի սենեկապետներէ Պօղոսն, որ իւր ընկերը՝ Վանցի Պօղոսը ծեծելով նորա մահուան պատճառ եղած էր. Վճռաբեկ ատեանը բեկած էր էր այս որոշումը, յանձնարարելով քննել թէ Պօղոս աղդ պատճառաւ մեռած էր թէ գիներմոլութենէ. Արդ. բժշկական տեղեկագրով մը հաստատուած ըլլալով որ գիներմոլութենէ մեռած է, եղեռնադատ ատեանը մէկ տարուան բանտարկութեան դատապարտեց Պօղոսը որ մէկ տարիէ ի վեր արդէն բանտարկուած ըլլալով, ազատ արձակեցաւ.

—Սուլ-ոհ կ'իմանայ թէ ձեռնհաս իշխանութիւնը մտադիր է ջնջել Թենեթարանի արհեստական գունդերը և ըսպայները Միջերկրականի նեղուցին ամրաչէն գօրաց գունդերը փոխադրել.

—Մուսանիսի մէջ Երկրագործական Դրամատան մասնաճիւղ մը հաստատուած և անօրէն կարգուած է տեղացի Շիւքրի էֆէնտի.

—Քաղաքապետ Բըտվան պէյ, ժողովոյ նախագահ Ահմէտ փաշա, մէջքուղի Էմրուլլահ էֆէնտի և շավուշներու պետ Միւմթազ պէյ երէկ ի նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ կատարեցին Թաղապետական խնդիրներու վրայ.

—Հինգշաբթի օրը Գուգկունճուքի բացերը գիտի բեռցած մակոյկ մը ընկղմեցաւ և մէջը գտնուած երեք մարդերը խղդուելու վրայ էին երբ Շիրքէթի 28 թիւ շոգենաւն, որ Գուգկունճուքի նաւամատոյցին մօտեցած էր, անմիջապէս մակոյկն իջեցուց. Շոգենաւին երկու նաւաստիք և նաւամատոյցը գտնուող ոստիկան մը այդ մակոյկով օգնութեան փութացին և երեք մարդերն ողջ ազատեցին.

—Անցեալ օր Ղալաթիոյ մաքսատան մէջ յոյն վաճառականի մը սնտուկն, ըստ օրինի քննուած պահուն, 36 հատ մետաքսեայ ծանրագին գօտիներ գտնուեցան որք ապրանքներուն տակ յատուկ տեղ մը պահուած էին.

—Բերայի Եաղըճը փողոցը բնակող ընտանիք մը գնչուէ մը առնկ գնած ու կերած էր զայն. Սեղանէն երկու ժամ ետքը, ընտանեաց բոլոր անդամք սոսկալի խիթեր ունեցան և սկսան փսխել. Իսկոյն բժիշկ մը կոչուեցաւ որ հաստատեց թէ առնկը թունաւոր ըլլալով՝ ընտանիքը թունաւորուած էր, և հարկ եղած դեղերը տալով յաջողեցաւ մահու վտանգին առաջքն առնուլ, սակայն հիւանդք անկողնոյ կը ծառայեն դեռ.

—Կիպարաժնի զօրավար Փօն տէր Կոլց փաշա, որ Մէքլէնպուրկ (Բրուսիա) գնացած էր նշանառութեան փորձերու ներկայ գտնուելու համար, շաբաթ օրը մայրաքաղաքս դարձաւ.

—Ընկղմեալ Էրթուղրուլ մարտանաւու զոհերուն ընտանեաց ի նպաստ կատարուած հանգանակութեան գումարը կը հասնի 210.643 ղրուշի, որուն մէջ կայ նաև Վեհ. Սուլթանի կողմէ չնորհեալ 1500 ոսկին.

—Սպարապետի Դրան առողջապահական ճիւղին դեր Նախագահ Հասիպ փաշա ուրբաթ օրը կառքով Էրէնքէյի ամարանոցը գնացած պահուն, կառքը շրջեցաւ և Հասիպ փաշա տակը մնալով ձախ կողի ոսկորը կոտրեցաւ ու կրնակը վիրաւորուեցաւ. Հասիպ փաշա իւր ամարանոցը փոխադրուելով, անմիջապէս բժիշկներ բերուեցան, որք հարկ եղած դարմաններն ընին.

—Թաղապետութեան Գ. շրջանակն անցեալ մարտէն մինչեւ օգոստոս, վեց ամսուան մէջ գրաւած է 6270 օխա պակաս կշռող հաց, որոց 5368 օխան բաշխուած է աղքատաց և մնացեալն ալ Բէրէստէֆիներու կարօտ հրկիզելոց.

—1889-90 տարւոյն մէջ Պարակաստանէն ի Թուրքիա փոխադրուած են 2317 պարսիկ մեռելներ՝ Բէրպէկիա տարուելու համար. Նախորդ տարին փոխադրեալ մեռելոց թիւէն 735ով պակաս եղած է այս թիւ, որովհետեւ 1889 ի հետախտին պատճառաւ Շահն արգիլած էր պարսիկ մեռելոց փոխադրութիւնն ի Թուրքիա.

—Պ. Լէոնիտաս Զարիֆի տասը ոսկի նուիրած է Բերայի Ցունաց Սիլլոգոսի մատենադարանին.

—Ուրբաթ օրը, Ղալաթիոյ Հարաճճի փողոցի գինետան մէջ պատահած հրդեհը 100 ոսկւոյ վնաս մը միայն պատճառաւ է Իւրէն ընկերութեան որ 800 ոսկւոյ ապահովագրած էր յիշեալ շէնքը.

—Բէյժի ընդհ. տնօրէն Պ. Օպուանօ Վիէննա ուղեւորեցաւ.

—Ֆրանսայի հրապարակագիրք Պ. Պ. Լուի Ռիշառ և Օկիւսդ Վիգիւ որք մայրաքաղաքս կը գտնուէին, Բարիզ դարձան.

—Սեպտեմբեր 18ին Միւրէֆթէի կանոզ գիւղին մէջ հրդեհ ծագելով 19 տուներ և 2 մթերանոցներ այրեր են. Միւրէֆթէի գայմագամը կանոզ գնացեր է օգնելու համար հրկիզելոց.

—Մեծ կղզիի մէջ ամարանոց ունեցող հարուստները մտադիր են գիշերները ելեկտրական լոյսով լուսաւորել կղզւոյն փողոցներն և այս առթիւ ծրագիր մը պիտի մատուցանեն ձեռնհաս իշխանութեան.

—Կայս. հրամանաւ՝ հանգստեան թոշակի անտուկէն 3650 ղրուշի ամսաթոշակ յատկացած է եպարքոսական խորհրդական վախճանեալ Շէֆքատաթի էֆէնտիի ընտանեաց.

—Կ'ըսուի թէ Հանրային Պարտուց Վարչութեան պաշտօնատան համար նոր չէնք մը պիտի չինուի.

—Վանայ պարսկական հիւպատոս Միրզա Մասում խանի յաջորդած է Միրզա Հիւսէյին խան.

ՄՈՒԽԱՊԷՐԱԹ ՎԻ ԸՍԹԵՂԱՀԱԹ ԹԻՒՃԱՐԻՒՆ

Correspondance & Terminologie commerciales

Վերոյգրեալ վերնագրով և Ֆանկերէն ու Գաղղիերէն լեզուով ու տառերով, Կայսերական առեւտրական Համիտիէի վարժարանի Նախկին ուսուցիչ Գրիգոր էֆէնտի Զօպուլի այս երկասիրութիւնն ըսպառելու վրայ է. Ութածալ եւ հինգ հարիւր էջերէ բաղկացեալ սոյն գիրքը քսան հատուածի մէջ զանազան առեւտրական նամակներու՝ պայմանագրութեանց՝ պարտամուրհակներու՝ փոխանակագրոց և այլն օրինակներ ինչպէս նաև առեւտրական կարեւոր և ընտիր բառերուն, ասացուածոց բառարան մը կը պարունակէ. Իր տեսակին մէջ մէկ հատիկ եղող վերոյիշեալ աշխատասիրութիւնն՝ որոյ թուրքերէն թարգմանութեան մէջ մեծ ճշդութիւն պահած է՝ ոչ միայն ուսանողաց սոյն երկու լեզուներն իրարու բաղդատելով լաւ և դիւրին կերպով սորվելու միջոց մ'է, այլ նաև գործածական նամակներու ընտրութեամբն վաճառականաց իրենց առեւտրական առնչութեանց մէջ մեծ դիւրութիւն կ'ընծայէ. Այս կրկին տեսակէտով կարի օգտակար եղող սոյն գիրքը կը գտնուի գլխաւոր գրավաճառաց քով.

177 1—10

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Պ. Էտուառ Սալա, որ Պ. Քլոտիւսի յաջորդած է իւր տնօրէն Նոր Թատրոնին, կը ծանուցանէ մեզ թէ Ֆրանսական նորակազմ խումբը երէկ Բարիզէն ճանբայ ելած է Մարսիլիոյ ճանբով մայրաքաղաքս գալու համար. Ինչպէս կը յիշուի, բարձր դասու պատկանող արուեստասիրաց խումբ մը իր հովանաւորութեան ներքեւ առած է յառաջիկայ թատերական եղանակի ներկայացումները զորս ուրիշ տարիներէ աւելի փայլուն ու շքեղ ընծայելու համար ջանք չի խնայուիր. Այս նպատակաւ, Պ. Սալա քանի մը ամիս առաջ Բարիզ ուղեւորեցաւ ուր քիչ ժամանակի մէջ կրցաւ թատերական խումբ մը կազմել, լաւ տարրերէ բաղկացեալ, օրէնադիներու, օրէնա-գօմիքներու, օրէնէդներու եւ կատակերգութեանց ներկայացման համար. Այս գործոյն մէջ Պ. Սալա առաջնորդուած է ոչ միայն իր թատերական փորձառութենէն, այլ առաջնակարգ արուեստագիտաց ոմանց կարծիքն առած է, որոց ուղղեալ յանձնարարագրեր տարած էր թատերական Մասնախումբէն. Հետեւաբար, յառաջիկայ եղանակն հրապուրիչ ու գոհացուցիչ ըլլալ կը խոստանայ թատերասիրաց համար.

Նորակազմ Ֆրանսական խումբը կը բաղկանայ տասը գլխաւոր երգչուհիներէ ու դերասանուհիներէ ուր երկրորդական երգչուհիներէ ու դերասանուհիներէ և տասը չորս խումբերգուհիներէ. Իսկ երգիչներու եւ դերասանաց թիւն է, գլխաւորք՝ տասը, երկրորդականք՝ հինգ, խմբերգուք՝ տասը.

Երաժշտաց խումբը կը բաղկանայ 25 նուագածուներէ, որոց երաժշտապետն է Պ. Սոլիէ (Բարիզի Ֆոլ Տրամ-էտի թատրոնէն). Երաժշտապետի օգնական նշանակուած է դաշնակահար Պ. Սէլվէլի.

Յաջորդ թուով մը պիտի հրատարակենք թատերական նոր խմբին կազմակերպութեան մանրամասնութիւններն ինչպէս նաեւ ներկայացուելիք խաղերու ցանկն ու թատրոնին գները. հանդերձ յարակից ծանօթութիւններով.

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱՑՈՒԹԵՆԷՆ

ՄԻԼԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 11 հոկտ. —Միլան թագաւորը մտադիր է արտասահման երթալ՝ մէկ քանի մասնաւոր գործեր կարգադրելէ յետոյ. հաւանօրէն իւր բնակութիւնը պիտի հաստատէ ի Բարիզ. — Խնամակալութիւնն և կառավարութիւնը կը ջանան հարթել մէկ կողմէ Միխայէլ Մետրապոլտին ու Սինոդին և միւս կողմէ Միլան թագաւորին միջեւ ծագած դժուարութիւնները.

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԵՆՔԻ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ

ՈՒՇԻՆԿԴՈՆ, 11. —Եկեւմտից նախարարը որոշեց որ մաքսային հին սակագնին դրութեան օրով աւանդ դրուած ապրանքներ նոր սակագնին չենթարկուին.

Ի ՖՐԱՆՍԱ

ԲԱՐԻԶ, 11.— Ներքին գործոց նախարարը երեսփոխանաց ժողովոյն պիտի ներկայէ Բարիզի Քաղաքային խորհրդին վերակազմութեան ծրագիրը. Խորհուրդն, առանց սեղմում մը կրելու իր իրաւասութեանց, նոյն գրութեան պիտի ենթարկուի ինչպէս միւս քաղաքային խորհուրդները. խորհրդին անդամք տարեկան թոշակ մը պիտի ստանան.

—Լրագիրք տակաւին կ'զրպռին Պ. Քրիսիֆի ճառովը. Լէդ-Բիէ կ'ըսէ թէ Պ. Քրիսիֆի սկզբանց քաղաքականութիւն չըներ, այլ շահու քաղաքականութիւն. Ֆրանսայի Նկատմամբ իւր բարեկամական հաւատիքներ՝ միջազգային քաղաքավարութեան բանաձեւեր պիտի նկատուին լոկ. ցորչափ նախարարապետին գգուական խօսքերուն չհետեւին ճշգրիտ և ընդունելի առաջարկութիւնք. Ֆրանսա կը բռնայ թեւերը ծալած սպասել Իտալիոյ առաջարկութեանց. Ժան-Ռոլ տի Տէդ՝ այդ ճառը կը նկատէ ջատագովութիւն երրեակ-Նիզակցութեան. այդ ճառը նոր տարր մը չբերեր քաղաքական կացութեան մէջ եւ ապագային համար ոչ է գուշակութիւն ընելու իրաւունք չտար.

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՓԷՇԹԱ, 11.— Առեւտրական նախարարն երեսփոխանաց ժողովոյ ելմտական յանձնախումբին մէջ յայտարարեց թէ երկրորդ գիծ մը պիտի աւելցուի Հունգարիոյ բոլոր երկաթուղիներուն վրայ.

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՊԱՎԻԱՆԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՀՈԿՏ. 12Ի

ՍՈՖԻԱ.— Առեւտրական առժամեայ կարգադրութիւն մը կնքեցաւ Ֆրանսայի հետ, Անգլիոյ և Գերմանիոյ հետ կնքեալ կարգադրութեան համաձայն. Նոյն կարգադրութիւնը գործադրելի է նաեւ Զուիցերիոյ նկատմամբ. այր առեւտրական շահուց ներկայացուցիչն է Պուլկարիոյ մէջ Ֆրանսա.

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Ռուս դեսպան Պ. Փէրսիանի, որ ապաքինած է և ի մնոյ պիտի վերսկսի իւր պաշտօն, նամակ մ'ուղղելով սերպ կառավարութեան, խնդակցութիւն յայտնեց ընտրութեանց յաջողութեան համար.— Պ. Կարաշէվին և իւր կուսակիցք կը խորհին թէ պէտք է մասնակցին Սքուփշինայի աշխատութեանց. Ազգասիրական անդամակիցք կ'ըսեն թէ պէտք է միահաղոյն հրաժարին երեսփոխանութենէն.

ՊՈՒԿԲԻԷՇ.—Ռումանիոյ Ա. և Բ. զօրաբանակաց ռազմափորձք վերջացան. Վաղը մեծ զօրահանդէս ի Քէրէշթի 27.000 զօրաց մասնակցութեամբ.

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՊՐԻՆՏԻԶԻ, 12 հոկտ.—Եորկիոս թագաւոր ատ ժամանեց իւր Նիքոլա որդւոյն, Փաւել մեծ-դքսին և մեծ-դքսուհւոյն հետ Ցունական նաւ մը նստան Ցունաստան վերադառնալու համար.

ՎԻՆՆԱ, 12.—Փոլ Բ-ուէ-է. կը ծանուցանէ թէ Զարեւիչին ուղեւորութեան յատակագիծը փոխուած է. Ի Թրիէսթէ կամ ի Պրինտիզի նաւ պիտի նստի իւր կրտսեր եղբօր՝ Կէորկիի իշխանին հետ.

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ, 12.— Փեթերսպուրկի Վէրսոնէն Երուսաղէմի յունական նոր Պատրիարքին առաջիկայ ընտրութեան առթիւ կ'ըսէ թէ Կ. Պոլսոյ և Երուսաղեմի ռուս ներկայացուցչաց տեղեկութեանց համեմատ, Պետրոս Արապի եպիսկոպոսն ամենէն հաւանական ընտրելին կը հանդիսանայ.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 12.— Պ. Քառնօ ներքին չընորհեց գործադուլի պատճառաւ դատապարտեալ անձանց.

—Կը ծանուցուի թէ Սահարայի մէկ ծայրէն միւսն երկարաձգուելիք երկաթուղւոյն քննութիւնք վերջացած են, և հանրային շինութեանց նախարարն արդիւնքն հաղորդած է պատերազմական նախարարին.

—Կը ծանուցուի թէ Գէլֆոռ-Վոժ-Լիլ երեք սահմանակից տեղերու միջեւ կազմել խորհուած ռազմական գծին շինութիւնն ի մտոյ կը սկսի.

—Պ. Քառնօ Պատուոյ Լէգէոնին մեծ խաչը տուաւ Ռուսիոյ զինուորական առաջին շրջանակին սպայակոյտի պետ Պոպրիքով ռուս զօրապետին, որ ներկայ էր Ֆրանսական ռազմափորձերուն.

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

ՀՌՈՄ, 12.—Սգեթանիա հեռագրական Գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ Ափրիկէի վերաբերեալ բանակցութիւնք (Անգլիոյ և Իտալիոյ բանակցութիւնք) խզուած են.

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 1 Հոկտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՓՈՒՇ	
3 տոկոս Լոնտրայի վրայ	108 1/4
3 » » »	28 32 1/2
Օսմանեան Քոնսոլիտէ	
Սրէկ Բրէկոյ գոյ. (Մէջտ. Ս. Սերի)	19 85
Ամառուան բաղուեցաւ	20 3
» »	20 1 1/2
Թահվիլաթը Օսմանիէ	82 33
Իսթիդրազը տասիսի	— —
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹԼԻՈՒ	
Փոխառութիւն Ա. Սերի	41 3/4
» Բ. »	28 7/8
» Գ. »	20 3
ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՔ	
Սուրիէթ ժէնէրալ Անգլ. Լր.	5 2
Գրէտիտ ժէնէրալ Օսմ. »	9 25
Պանք տը Փարիզ » »	7 2
Սու. Շանժ էվրէյզը » »	4 38
Թրամուէյ » »	507
Բանքէլ Երկաթուղի Ֆր.	80 1/2
Բանքէթուզի Լոմբարտ Գ. կ.	152
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄԻ	
Օսմանեան ոսկի ղրշ.	100
20 ֆրանկոց »	87 4
Անգլիական ոսկի »	109 88
Մարք (գերմանական ոսկի) »	108 25
Իմպերիալ »	91 30
Ռուբլի »	51 10
Լուգդի թղթադրամ »	7 41
Մէջիտ արծաթ (տարբ) »	107 86
Վ. Հունգ »	108
Լիրեանոց »	102 30
Մէքսիկայի »	100 10
Թունիսի »	— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 11 Հոկտեմբեր, ժամ 3 վայր. 40 երեկոյ

Արտաքին Ռանթ 3 %	94 67 1/2
» » 4 1/2 %	106 50
Օսմանեան գրամոֆոնի Սերի Դ.	18 55
Օսմանեան երկաթուղի	80 75
» Բէյժիի բաժնեթուղթ	316 25
Պանք Օթոման	633 12 1/2
Երբաթ Լիանէ	775
Եգիպտական Ռանթ 5 %	94 70
Իսպանական 5 %	476 25
Գրիսոյթիէ Թիւրք (1890)	408 75
Դիպլոմատիկ Վիրանեալ	493 75
Պանք տը Բարի	852 50
Օսմ. մաբ. արժէթուղթ	458

ԲԱՐԻՁ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարձ, 11 հոկտ. ժ — վ — երեկ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	91 72 1/2
Օսմանեան քսնսոլիտէ Դ.	18 65
Օսմանեան երկաթուղի	80 87 1/2
Օսմ. Բէժի	316 75
Բրիտանիէ Թիւրք	109 12 1/2
Պանք Օթոման	683 37 1/2
Օսմ. Մաքս. արժէթուղթ	— —
Ռիս Թէնթօ	638 75

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԳԻՒՂԸ

ԷՀՆԷՆԷ կամ Ն՝ ԲՍԷՍ

Մոռցուած գիւղ կ՝անուանենք մեր Էհնէնէ կամ ՆԵՐՍԷՍ հայաշէնը, որ թէպէտեւ պատմական անցեալ մը ունեցած է, սակայն ուրիշ գիւղերուն նման սա ալ վրիպած է հետաքրքիր գրիչներու աչքէն, նոյն իսկ իւր այժմեան հնատիպ դիրքին մէջ. ահա այս դիրքը աննշան չթողու համար Էհնէնէն իւր ամբողջ ստորագրութեամբ հետաքրքիրներու ուշադրութեան կ՝ենթարկենք։

Դիրք.—Էհնէնէ՝ Հիւս. Լայն. 37° 16 եւ Արեւել. Երկ. 35° 28 աստիճաններու տակ, Եփրատի ափերու վրայ, Հռոմկլայէն դէպ հարաւ 3 ժամ և Այնթապէն դէպ արեւելք 12 ժամ հեռաւորութեամբ, ժայռոտ լեռնակի մը կողին վրայ հաստատուած 65 տունէ բաղկացեալ գիւղ մըն է։

Էհնէնէի գեղեցկութիւնը իւր բնական պարզութեան մէջ կը փայլի։ Այդ պարզ փայլը Եփրատն է։

Էհնէնէի ստորոտը՝ մինչեւ գետեզերք՝ հիւսիսէն հարաւ վաղեմի պիստակենիներու և պարտիզակներու վայելուչ տեսարան մը կը պարզուի Եփրատի խաղաղ ընթացքով գծուած։

Փոքր հովիտ մըն է այս տեսարանը պարզող վայրը, որ կը կազմուի արեւելեան եւ արեւմտեան դիմակաց լեռնակներու մէջ, և հետզհետէ կ՝ընդարձակուի դէպ ի Միջագետք։ Եփրատ սոյն հովիտի մէջէն կ՝անցնի խորապէս քերելով արեւելեան լեռնակին ստորոտը (այս քերումը տարուէ տարի զգալի կը լինի) եւ իւր աջ եզերին վրայ հովիտէն բաւական լայն մաս մը կը թողու, կարծես յատկապէս այդ վայելչաշուք տեսարանը ներկայելու համար։

Այդ արեւմտեան բարձունքը, որու կողէն Էհնէնէ Եփրատի խորը կը դիտէ՝ Հոդէդ դաղը կը կոչուի։ Հոդէդի դաշտը եւ շուրջը գտնուած մանր մուներ անտառներ Էհնէնէցիներուն համար քիչ չահեկան չեն։ Այս լերին մի ձորիկը որ Էհնէնէի հարաւակողմը կը ձգուի՝ Ս. Սարգիս-վանքի անուամբ Ս. Սարգիս-ոէրէսէ (1) կ՝ըսուի։ այս տեղ կուռ ժայռերու մէջէն կը բղխի վճիտ և պաղ ջուր մը՝ Ս. Սարգիս-Բռնաբը, որ Էհնէնէցիներուն միակ ջուրն է։ Ս. Սարգիսի առուակին խոխոջը, բարձրաբերձ ապառաժներու թանձր շուքը, հովասուն Ցորիկը կազմող հողերուն ցանցառ պիստակենիները, որոնց մէջ կը ցցուի աւերակ վանքին գագաթը, այս վայրը թէ՛ գիւղացիներուն եւ թէ ուխտաւորներուն իրր ելքի տեղ գուարճալի կ՝ընծայեն։

Այդպէս մի ձոր ալ գիւղին հիւսիսային կողմը կը գտնուի, ընտիր պիստակի հարուստ մշակութեամբ և վիմափոր ջրաղացքով մը զարդարուած, որու առուակը Եփրատի փոքրիկ մի ճիւղն է։

Եփրատի ձուաձեւ գետակղզին (2) իւր թխագոյն աւազով Էհնէնէի խորհրդաւոր մի շուքը կը կազմէ։

Այս պարզ դիրքին մէջ արշալոյսի եւ վերջալոյսի ներգաչնակ յօրինումը ընտիր բանաստեղծութիւն մը կը ներշնչէ։

Պատմութիւն.— Էհնէնէի ծագման պատմութիւնը անծանօթ է. բայց հին յիշատակներ, տեղական սովորութիւններ, տարազներ, գիւղին արեւմուտքէն դէպ հիւսիս՝ մինչեւ Հռոմկլայ ձգուող քարաբլուրներու մէջ բացուած մեծ ու փոքր անձաւներ, Ս. Սարգիս վանքը, վիմափոր եկեղեցին, և մանաւանդ իւր բնական դիրքը, որ երկար ժամանակ գոյութիւն պահելու յարմարագոյն և սեփական տեղերէն մին է, այս ամէնը կը հաստատեն, թէ Էհնէնէ պատմական անցեալ մը ունեցած է։

Էհնէնէի ամենահին նշանները քարանձաւներն են, որք Կետացւոց (Keti կամ Ceti) հետքերուն կը նմանին. Սելեւկեանց ժամանակէն որոշ յիշատակ մը նշմարելի չէ, իսկ Խաչակրաց նշանները յայտնի են լաւագոյն արձանագրութեամբ։

Էհնէնէի պատմութիւնը կարեւորութիւն կ՝ստանայ իւր մասնակցութեամբ այդ դէպքերու, Հռոմկլայ, Էհնէնէ, Թըլդուլար (Թիլն Աւետաց), Պուլէտ, Նէլէդ Պերէհէ, (պիր բերդաքաղաքը) Ճէդէն (3), Աբահ, Քիֆրէն, ելն. ելն անուանց ներքեւ։

Էհնէնէ՝ Նէրսէս ալ կը կոչուի յանուն Շնորհալւոյն, որու ժամանակ հոն բնակներով, չէնք ու շնորհքով աւան մըն էր, Կիլիկիոյ անմիջական հակողութեան ներքեւ։ Շնորհալւոյն Ներսէսի վրայ դարձուցած ուշադրութիւնը, մանաւանդ իւր անուամբ յորջորջումը մեծ նշանակութիւն ունի. նշանակութիւն՝ որ մեզի ծանօթ ճանրայ մը կը բանայ Էհնէնէի կարեւորագոյն պատմութիւնը Շնորհալւոյն ժամանակին մէջ

(1) Այս ձորիկը որ դէպ Եփրատ կը բացուի, իւր ձախ կողմի վրայ գտնուող մի քանի ընդարձակ քարայրներ ուշադրութիւն կը գրաւեն. ասոնք հին տաճարները մնացեալ են. ասոնք հին տաճարները մնացեալ են (ձիթագործարան) են եղեր, իսկ այժմ գիւղացիներուն իրր բաղնիք և լուացանոց կը ծառայեն նոյն անունով։ Թէև յիշեալ քարայրներ հնագոյն ժամանակի յիշատակներ են, բայց Էհնէնէցիներուն տարիներ յառաջ ձիթագործական յաջողակութենէ զատ բան մը չեն ցուցներ։

(2) Այստեղ կը մշակեն ֆոյէտ ըսուած տեսակ մը խոշոր և անուշ սեխ։

(3) Ճէպիրնի բնակիչք կէսկէսի կը կոչուին Հայ-Մահմատական ըլլալնուն։

փնտռելու։ Սակայն, այդ կէտերը չը կրկտելու համար կ՝ըսենք, թէ ինչ ալ լինի պատմութեան վճիռը և նոր կարծիքներու փաստը, Նէրսէս ճշգրտատիպ նմոյշ մ՝է մեզի սեպհական հնութեան։

Հնութիւն.—Էհնէնէի որոշ հնութիւններու մէջ առաջին անգամ ուշադրութիւն գրաւողն է Ս. Աստուածածին վիմափոր եկեղեցին, գիւղին հիւսիսակողմը։ Էհնէնէ սակէ յառաջ եկեղեցի մը ունեցած է, որուն հետքը՝ մի կամար պատի մը վրայ հաստատուած՝ կանգուն է այժմեան եկեղեցւոյն հարաւային արեւմուտքը։

Ս. Աստուածածինը փոքր եկեղեցի մըն է երկխորան. աւազանը զետեղուած է եկեղեցւոյն ձախ կողմը, նոյնպէս վիմափոր երկու աստիճան ցած խցիկի մը մէջ, և բաժնուած միջնորմով։

Բոլոր պատերը ու սիւնը տեսակ տեսակ Խաչերով քանդակուած, եկեղեցւոյն խորհրդաւոր՝ իսկ պարզ զարդը կը կազմեն։ Եկեղեցին արեւելեան կողմէն պատ մը միայն ունի քարաչէն, որու վրայ հաստատուած դուռն ու խորանները։ Դուռը՝ որ այս պատին հարաւային ծայրը կը գտնուի՝ հազիւ մեդր մը բարձր և կէս մեդր լայն է, պատուհանի մը չափ։ Այս եկեղեցին ցած, մութ եւ խոնաւ է, ո՛չ պատուհան ունի ո՛չ պահարան։ սակայն Էհնէնէցին՝ թէ այր թէ կին իւր պարթեւական հասակը կը ծռէ, կը մտնէ այդ նեղ դռնէն, կ՝սպասէ մինչեւ արարողութեան վերջը, կը համբուրէ տամուկ սրբավայրը, միշտ ջերմեռանդ, միշտ լիսհաւատ։ այդ խոնաւութիւնը, այդ մութը գիւղացւոյն համբերութիւնը չեն սպառեր, անոնց չի-կակարմիր այտերը չեն տժգուներ, անոնց ժպտուն և խրոխտ երեսը չեն տխրեցներ, այլ աւելի խանդ, աւելի աշխոյժ և աւելի փայլ կուտան. այդչա՛փ մեծ է չինականին հաւատը։

Եւ սակայն Էհնէնէցիք փափաքող են իրենց համար նոր եկեղեցի մ՝ունենալ և յաջողած են բաւական պատրաստութիւններ տեսնել, ջանիւք իրենց սիրելի տէր-դ-ին (4)։

Միւս հնութիւնն է Ս. Սէրգիս-վանքը, Էհնէնէի հարաւ-արեւմտեան կողմը 1/4 ժամ հեռաւորութեամբ։

Սոյն վանքը գրեթէ փլած է, և միայն կաթուղիկէին հաստահիմն պատերը մնացած, փոքրիկ աւանդատունով մը, որոյ դուռը խորանատեղւոյն աջ կողման վրայ կը բացուի։ Աւանդատունի արեւմտեան պատին վրայ՝ եկեղեցւոյն մէջ ձեւաւոր և ամուր դուռ մը կայ, բայց ինչի ծառայած լինիլը յայտնի չէ։

Եկեղեցիին շուրջը գտնուած գետնահաւասար պատերը բաւական մեծ տարածութեամբ վանքին սահմանը կը գծեն։ Այս կիսաւեր շինուածին ոճը, քարերու խոշորութիւնը, արտաքին արեւելեան և հարաւային որմերու վրայ քանդակուած եղծուն յունատառ արձանագրութիւնները վանքին հնութեան ապացոյցներ են. նըմանապէս կործանման ժամանակն ալ յայտնի չէ, բայց աւերակին դիրքն ու տեսքը եւ խորանին առջեւ ճաք հինաւուրց պիստակենին քանի մը հարիւր տարուան հնութիւն կը ցուցնեն։ Բայց նոյնպէս փոքր ծախքով մը կարելի է վերանորոգել և առջի չքեղութեան հասցնել. երանի՜ թէ Բ-ութ-ութ մը առատաւիր ձեռքը այդ վանքին վրայ երկարէր....

Մնացեալ հնութիւններ՝ քարանձաւներն են, որք հին տաճարները ապառաժներ և քէրեւանիներ լինել կը կարծուին, թէպէտեւ այժմ ոմանք եղծուած են, ոմանք իրր մարագ կը գործածուին եւ ոմանք ալ եկեղեցիի շինութեան քար կը հայթայթեն։

Ասոնցմէ մին, Էհնէնէ ¾ ժամ հեռի Հռոմկլայի ճանապարհ վրայ Ս. Յ-ի-ք կամ ՄէՀրէլ (5) անուն ուխտատեղի մըն է։

Նեղ գիծ մը Եփրատի եզերքէն դար ի վեր Ս. Յակոբին ուղին կ՝որոշէ։ քարայրին քառակուսի դուռը դէս ու դէն սփռուած պիստակենիներու վրայէն չեչտակի Եփրատի հոսանքին կը նայի։

Մենք ոչինչ կը գտնենք հոն, բայց եթէ ծխոտ մրոտ մարխեր, ուխտաւորներու մոմերէն, ձէթէն թանձրացած նիւթեր, փայտեայ դգալներ և վերէն կաթկթող վճիտ ջուրի ոլոռնաձեւ չիթեր։

Իսկ, հայն ալ, քուրդն ալ, եզիտն ալ հոն կ՝երթան և շատ մեծ բաներ կը գըտնեն, հոն կը գտնեն իրենց իղձերու կատարումը, հոն հաւատոյ լրումը, հոն ապաւէնը, հոն բժշկութիւնը պաղորակ կայլակներու տակ։

Մեհեղէն վերջ շատ ուշագրաւ է յիշեալ այրերը պարունակող լեռն և ասոր լերկ մակերեսին վրայ բացուած քանի մը ծակեր, որք ճիշդ ուխտատեղւոյն վրայ

(4) Էհնէնէցիք որշափ եկեղեցին, նոյնչափ ալ կը սիրեն և կը յարգեն իրենց տէրտէրը, Տ. Ներսէս Հայր Քէսէնէանը, որ Եդեսիայէ զրկուած 8 տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէ գովելի անձնուիրութեամբ։ Տ. Ներսէս Հայր թէեւ ուսումնական անձ մը չէ, սակայն համակրելի կղերականի մը դրոշմն ունի. իւր սիրտը մարդը կատարելութեան հասցնող զգացումներով լի է։ Գիւղացին գիտէ պատուել իւր տէրպապը, անոր տուն ալ կը չինէ, ապրուստն ալ կուտայ. ստիպիչ պատճառներով նորա մի քանի ժամ բացակայութիւնը զգալի կը լինի գիւղին մէջ։

—Բայց մենք ի՞նչ կ՝ընենք։

(5) Մէհէլ անունը առած է այն ջուրի կաթիլներէն, որք վիմաաստաղին վրայ, ծիծի պտուկներուն նման ամփոփուելով կը թափթփին. Ջուրի այդ կաթիլները մի քանի տարի առաջ աւելի առատ են եղեր, և արգի զգալի նուազումը, խորին ցաւերով կը յայտնեն. թէ ւոր մը մտած է այն տեղ, և Ս. Յակոբ դ-դ-ն բարկանալով իրր պատիժ ջուրը քիչցուցեր է։ Բայց արդէն յայտնի է թէ այդպիսի բարձրաբերձ ժայռերուն մէջ ջուրի առատանալը կամ նուազիլն անոնց ծծողականութենէն կախում ունի։

կ՝իյնան անմատչելի բարձրութեամբ։ Այս քարայրը որ արեւմուտքէն արեւելք կը ձգուի, Տաւրոսեան շղթայներէն Սեաւ լերին եփրատական մասն է. բնութիւնը մէկ կողմէն զայն կոկած եւ շըտկած է։ կ՝աւանդուի թէ վերոյիշեալ ծաղկելը առաջ չը կան եղեր. ժայռի խաւեր իյնալով յետոյ բացուած են, լերին երկայնութեամբ գծուող ներքնուղիի մը վրայ։

Թէպէտեւ բնութեան այդ պարզ գործոծութիւնը ժամանակի հետաքրքրելի մի գաղտնիքը կը յայտնէ մեզ, բայց մինչեւ հիմայ անկարելի եղած է քննել այդ տեղեր։

Աւանդական զրոյցներով գիւղացիք այն տեղ գանձի մը գոյութիւնը կ՝ընդունին։ Բայց ինչ ալ լինին այդ տեսակ շատ մը զրոյցներ, թէ՝ ներքնուղին և թէ պատին վրայ եղող բեռներու նշաններ կը ցուցնեն թէ այդ տեղեր անցեալին մէջ հիմակուան պէս անմատչելի և աննշան չէին։

Շինութիւն.—Գիւղին չինուածին ոճը բոլորովին հին է։ տուները քարաչէն են եւ իրարու կից, որոնց տանիքներն ընդհանրապէս մին միւսին իբր բակ կը ծառայէ։ Եւ ընդհանրապէս մի քանի լուսամուտներով միայարկ եւ երկյարկ խառն են։ այս վերջիններուն գետնայարկը կա՛մ մառան կամ ախոռ է։ Տուները երկայնաձեւ են արեւելեան պէտերու ոճներու նման։ սեմը որ տան լայնութիւն ունի ցած տրապիզով մը բաժնուած է։ Ձմեռը հողմամած տամլներու ջուրը փայտեայ կամ քարէ մի քանի ջրդանններով վար կը թափի եւ կաթկթումը արգիլելու համար ամեն օր լոգով կը պնդացնեն։

Տան կամ կարասիները կոկիկ եւ կազմիկ են. էյ-ոը պատին ո եւ է մէկ կողման վրայ բացուած՝ լիք է տեղական կամ գաւառական կտաւներու գունեան գոմաներով ծածկուած անկողիններու բոլոր մասերով։ Տան վերի անկիւններէն մին, հայուհւոյն հիմէնեան օժտարկղին յատկացուած է, ասոր վրայ չտկուած են կարպետները, գորգերը, եւ թաղիքը, զոր շուտով կը փռեն տան շուրջը հիւր մը մեծարելու համար։ Այս պարզ բնակարաններու մէջ ամենէն աւելի աչքի կը զարնէ նահապետական ոճը. տրապիզի անկեան յեցած ռ-ը, և ջրալից դէնը, զոր տանտիկինը կամ աղջիկը Ս. Սարգիսի աղբիւրէն կը բերէ։

Զբաղում.—Ինչպէս որ գիւղին բնական նկարագիրը կը ցուցնէ, Էհնէլ հողագործութեան համար լայնարձակ ասպարէզ չունի. սակայն, գիւղացին գետեզերքի վրայ, դաշտիկներու ակօսներու մէջ, բըլրակներու սարը, լեռներու բարձունքը, ժայռերու ստորոտը, ձորերու մէջ, բաւով բրիշով իւր յորդառատ քրտինքը կարմիր հողին հետ շաղած եւ արդիւնաւորած է պիստակի անսպառ մշակութեամբ, որ այն երկրի բոլոր բնակչաց հարստութեան միակ աղբիւրն է։ Էհնէնէցիք այդչափ իւրացուցած են պիստակամշակութիւնը (ֆըսթըգճըլըգ) որոյ տարուէ տարի նուազումը կամ առաւելումը տերեւներէն կը ճանչեն եւ յուսախաբութիւն չեն ունենար։

Պիստակի ժամանակ ընդհանրապէս բոլոր Էհնէնէցիք իրենց բնակութիւնը պիստակենիներու նօսր շուքին տակ կամ տաղաւարիկներու մէջ կը հաստատեն եւ միշտ կը հսկեն. Էհնէնէցի երիտասարդը արթուն է գիշերն ի բուն, իւր ֆըրտանց արդիւնքը Ֆը-ոէ-ըշը-ոա անուն յաչտակութեամբ ալիէներուն ձեռք չը ձգելու համար։

Քաղման ատեն խայծկոտները (պէկ ֆըստըգ) առանձին կը ժողովեն և մնացածները կամ կը կեղեւեն (շարփմագ) որ ֆուլֆէ կ՝ըսուի կամ էլ կ՝ընեն (միջուկի վերածել) վաճառման մէջ արժէքի նուազում չը տալու համար։ Պիստակի վաճառման գլխաւոր կեդրոնն է Այնթապ և Բերիա։

Էհնէնէցիք բոլորովին զուրկ չեն արմատիքէ. Հապիպի դաշտիկը և Եփրատի եզերքի վրայ գտնուած մի քանի արտեր՝ ուր կը մշակեն Ինիլ ըսուած տեսակ մը կորեկ, որ շատ արգասաւոր կը լինի շը-նորհիւ տեղւոյն, պէտք եղած ցորեն, գարի ալեւ կ՝արտադրեն։

Ունին նաև հասարակ արհեստաւորներ՝ ոսկերիչ, ներկարար, կօշկակար, ջուլհակ. իսկ կանայք առ հասարակ մեծ ճարտարութիւն կը ցուցնեն չինական նուրբ ասեղնագործութիւններու մէջ։

Էհնէնէցւոց զբաղմանց մէջ նշանակելի է մեր պապենական և պատմական լաստավարութիւնը (քէլէքճիլիք)։ Գիտենք թէ քէլէքը հին տաճենները ընտիր հարստութիւն մը փոխադրելու մեծ միջոց էր, այժմ լոկ փայտ կը կրէ. հակատիպ պատկեր անցեալին։

Ցայսմի չէ թէ մեր տէրէ-ֆէ պապերն ի՞նչ չափ ծանրութեամբ կը բեռնաւորէին իրենց լաստերը։

Հիմայ մէն մի տիկի համար, մէկ իշու բեռ փայտ որոշուած է, և լաստ մը ընդհանրապէս 40—50 տիկէ կը բաղկանայ։ Փոխադրուելիք փայտերը կէս մէկդր երկայնութեամբ քիչ շատ ոլորկի ճիւղեր կամ շերտեր են։ Այս փայտերը՝ ձողերէ կազմուած աղիւսակաձեւ քառակուսիին վրայ կապուած ուռուցիկ տիկերու (6) վրայ վայելչօրէն կը շտկեն, և լաստին երկու կողմերն իրր թի 3—3½ մեդր երկայն ձողեր հաստատելով, հեզասահ կ՝ընթանան մինչեւ Պէրէճիք. վարիչը ոգէտ գեղջուկ մըն է, և ընկղման վախ չունի։

Պէրէճիքի մէջ փայտերն սպառելէ յետոյ տիկերը չուալի մը մէջ իշու վրայ բեռցուցած Էհնէնէ կը վերադառնան Եփրատի եզերքէն ճիշդ մեր նախնեաց նման։

Սոյն պարզ ուղեւորութիւնն որ շատ անգամ գիշերը կամ լուսնեկին ազատ շրջելու տակ կամ առաւօտեան խաղաղ եւ զով ժամերու մէջ տեղի կ՝ունենայ. շատ հետաքրքրաշարժ է։

(6) Պէտք է գիտնալ որ այդ ուռուցիկ տիկերու մէջ քիչ մըն ալ ջուր կը լեցնեն։

Կրթութիւն.—Էհնէնէցիի մի վարժոց որ տէրպապին տան մէջ միայարկ չէնք մըն է, Եփրատի վրայ բացուած փոքր լուսամուտներով։

Վարժոցին բոլոր զարդերն են 25—30 Ներսէսցի մանուկներ, ե՞ՏԷը, կէս կանգուն և աւելի նուազ բարձրութեամբ վիմաստարը և զանգակը։ Տէրէզ անձնուիրաբար կը կառավարէ իւր ջանքով հաստատուած կրթավայրը։

Բայց, Էհնէնէի համար բաւակա՞ն է այսչափ ինչ, պէտք է ուշադիր լինել որ այս վարժոցը Նէրսէսի մէջ, Շնորհալւոյն բնակավայրի մէջ կը գտնուի, այն տեղ՝ ուր բանաստեղծին անունը դրոշմուած է, ուր նորա երգերը արձագանգ տուած են։

Աշխատ.

Շատոնց լսեր է հոգերգուին քնարը, Էհնէնէ ալ լռած է. և այդ լռութեան մէջ կարուսած է իւր մայր լեզուն։

Ի՞նչ ընել ուրեմն. ահա խնդիր մը, որոյ լուծումը Միացեալ Ընկերութեան ջանքն ու հաստատամիտ անձնուիրութիւնը կարող է լիուլի պտղել յանուն Շնորհալւոյն կրթարանով մը, որ աւագ կարեւորութիւն ունի Էհնէնէի գոյութեան նկատմամբ։

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ

ԱՊԱՀՈՎ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍ ՆԱԻԱՍՏԵՑ

1801 տարուոյն յունիսի առաջին օրը, կ՝ըսէ լրագիր մը, Նիւ-Եորք քաղաքի Պրոտուէյ փողոցին արեւմտեան կողմը հոյակապ տան մը սենեակներէ միոյն մէջ նստած իւր կտակը գրել կուտար բարեյիշատակ նաւապետ Ռանտոլ, ի ներկայութեան այն ժամանակի հռչակաւոր փաստաբան Ալեքսանդր Համիլդընի։ Սոյն կտակ կը տը նորինէր թէ նաւապետի ղեղջ որդիք (նաւապետն երեք ամուսնացած չէր) իրաքանչիւրն քառասունական անգրկական ոսկի տարեկան թոշակ ստանան մինչեւ 15 տարեկան ըլլան. իսկ հազար անգրկական ոսկի պիտի ստանային երբ չափահաս ըլլային (21 տարեկան). իսկ իրենց քոյրերը՝ տարեկան քառասուն անգրկական ոսկին պիտի ստանային մինչեւ ամուսնանային, յորմէ յետոյ իրաւունք պիտի ունենային միեւնոյն չափ գումարի (1000 անգրոսկի). Նաւապետն իւր հաւատարիմ սպասաւորներն ալ յիշելով իրաքանչիւրի մասնաւոր գումար մը հանած էր։ Երբ այդ կարգադրութիւններ ևս գրի առնուեցան՝ նաւապետ Ռանտոլ կը հարցնէ իւր փաստաբանին թէ հաստատութեանս մնացած մա՞սը ինչ ընեմ. Իրաւագէտ փաստաբանը ճշմարիտ ամերիկացիի մը նման փոխանակ հարցման ուղղակի պատասխանելու՝ իւր կողմանէ հարցում մ՝ալ ինքը կ՝ընէ ըսելով. Հարստութիւնդ ի՞նչպէս ձեռք բերիր։ Սորա կը պատասխանէ կտակարարն թէ՝ Հօրմէս ժառանգեցի և նա ալ Ամերիկայի անկախութեան ժամանակ Ատլանտեանի վրայ ծովահենութիւն ընելով շահած էր զայն։ Ուրեմն, կ՝ըսէ փաստաբանը, Ատլանտեանի վտանգներուն դիմադրելով դիզուած հարստութիւն մը միևնոյն ծովերու վտանգներուն ենթարկեալ նաւաստիներուն օգտին գործածելու ես, ծեր և անկար նաւաստիներու պատսպարան մը հիմնելով։ Սոյն առաջարկն անմիջապէս կ՝ընդունուի, կ՝ստորագրուի և կ՝արձանագրուի. քիչ վերջ նաւապետը կը մեռնի, առանց իւր կտակին յառաջ բերած օգուտ թէ վնասները տեսնելու։ Հանգուցեալի եղբօր որդիք դատ բացին կտակարարներու դէմ որ տեւեց մինչեւ 1830 երբ բացարձակապէս արտօնութիւն տրուեցաւ սկսիլ հիմնարկութիւնն ըստ կտակի։ Պատսպարանի անունն է «The Sailor's Snug Harbor» զոր կը թարգմանենք ապահով նաւահանգիստ, թէպէտ Ինկի նաւահանգիստ ալ կրնայինք կոչել զայն։ Այն լրագիրն որմէ կը քաղենք սոյն պատմութիւն, իրաւամբ կ՝ըսէ թէ նաւապետ Ռանտոլի թողած հարստութեան կարեւորութիւնը գիտնալու համար, Նիւ-Եորք քաղաքը լաւ ճանչցած ըլլալու է մէկը։ 90 տարի առաջ Նիւ-Եորք քաղաքն ագարակ մը կար Մինիթօի ագարակն անուանեալ որուն սահմաններն էին արդի Ուօլ փողոցի և Սաութ փողոցի, Ուէվրլի Փլէյսի, արեւմտեան տաններորդ փողոցի և Պրոտուէյի մինչեւ հինգերորդ Ավէնիւ և գրեթէ բոլոր Ուսթըր Փլէյս և տասներորդ փողոց՝ Պրոտուէյ և չորրորդ Ավէնիւ կոչուած տեղերն։ Մինիթօի ագարակն 1801ին տարեկան հազար տոլար եկամուտ կը բերէր։ իսկ այժմ սոյն ագարակի վերայ չինուած հրաշալի չէնքեր տարեկան 400 հազար տոլար եկամուտ կը բերեն որ կը գործածուի յօգուտ նաւաստեաց ապահով նաւահանգստի։

Սոյն պատսպարան հաստատուած է Ադէյդրն Այլենտ կոչուած կղզւոյն վրայ ուրկէ ամբողջ Նիւ-Եորք քաղաքն և դոցա գեղեցիկ նաւահանգիստն կը պարզուի՝ ծեր և անկար նաւաստեաց աչաց առջեւ որոնք ո՛զիտէ քանի քանի անգամներ նորա փոթորկալից ջուրերուն մէջ իրենց օրհասը տեսած են։ Պատսպարանը կը պարունակէ 800ի չափ նաւաստիներ որոնք իրաւունք ունին հոն ապրելու առանց որ եւ է դժուարութեան մինչեւ ցմահ։ Իրենց ճաշ՝ անկողնի՝ լուացք ևն տը-

ուելէ զատ փոքր ինչ եւս ծխախոտ կը տրուի ամէն օր զոր կամ կը ծխեն և կամ կը ծամեն, ինչպէս սովոր են ընդհանրապէս նաւաստիք։ փոքր ինչ եւս ոգելից ըմպելիք կը տրուի իրենց առանց որոյ և ոչ մի նաւաստի երջանիկ է։ Պատսպարանի հաշուեկիրն որ հրատարակուած է այս օրեր յոյժ հետաքրքրական է և ցոյց կուտայ թէ աշխարհի մէջ գտնուած բոլոր բարեգործական հաստատութիւններէ ճոխն է այն։ Ահա մէկ քանի նշանաւոր թիւեր սոյն հաշիւէն։ Տարեկան եկամուտ 320 հազար տոլար որուն քսան և հինգ հազար տոլարը կառավարական եւ այլ բաժնեթղթերէ առնուած տոկոսն է։ իսկ 295 հազար տոլարն կալուածներու եկամուտ։ Պատսպարանի տարեկան ծախսն է 250 հազար տոլար։ պատրաստի դրամ՝ մէկ միլիոն տոլար։ Պատսպարանի շէնքը կարժէ 340 հազար տոլար՝ հարիւր վաթսուն արտավար դեռնի վերայ կանգնուած որուն գինն էր 1831ին 16 հազար տոլար իսկ այժմ կ՝արժէ մէկ միլիոն և աւելի։ Սոյն հարիւր վաթսուն արտավար երկրի մէկ մասը կը մշակուի իբրեւ ագարակ որուն արդիւնքը կը վաճառեն պատսպարեալք։ Շէնքի գեղեցկութիւնը նկարագրել աւելորդ է։ իսկ կ՝արժէ ըսել թէ հիմնադիր Ռանտոլի արձանը կը զարդարէ շէնքի մուտքն որուն չորս անկիւններն յիշատակաց արժանի արձանագրութիւններ կը պարունակեն։ Պատսպարանն եթէ ունի թերութիւն մը՝ այդ ալ օտարազգի նաւաստեաց դէմ իւր դռները փակած լինելն է և ոչ Ամերիկացի նաւաստիք կարող են վայելել սոյա օրհնութիւններն եթէ հինգ տարի Ամերիկայի դրօշակ կրող նաւու մը մէջ ծառայութիւն բրած չեն։ Անգամ մը որ նաւաստի մը հոն մտնելու իրաւունքն ստացաւ՝ ազատապէս կրնայ ամեն աշխարհային հոգերէ ազատ զգալ։ ամեն օր կ՝երթայ ուր որ ուզէ. կ՝զբօսնու, կ՝երգէ, կը պարէ կամ կը ծխէ պարտիզին մէջ ոչ ոք կ՝արգիլէ իրեն։ բաւական է որ արբենալ չըլլայ, և երեկոյին կը մտնէ իւր բնակարանը. կը դարմանուի՝ եթէ հիւանդ է. ըզգեստները կ՝փոխեն եթէ քրտնած է. բաղնիք կը մտնէ եթէ կեղտոտած է. վերջապէս իրօք ապահով նաւահանգիստ մը ուր նաւաստիք կը վայելեն բոլոր աշխարհային հանգստութիւն առանց դժուարութեան՝ բաւական է որ ըսէն բլլան. այսինքն «ապահով նաւահանգիստ նաւաստեաց» անուն պատսպարանը մտնող ամեն նաւաստի ըսէն անունով կը ճանչցուի, ոչ թէ պարոն այս ինչ կամ մրսարը այն ինչ. մէկ անուն միայն ունին պատսպարեալք և այդ է ըսէն։ Զի մոռնանք յիշել թէ իրաքանչիւր ըսէն փոքր գումար մը եւս կ՝ստանայ հաստատութեան տեսուչէն երբ հեռաւոր տեղ մը պիտի երթայ այցելութեան իւր բարեկամաց և այլոց. անակ որ այդ կղզիանէ եւս նեղութիւն չեն քաշեր ատոնք։ Եւ այսպէս ահա երբեմն ծովահենութեամբ զբաղող նաւապետ մը իւր մեղքերը կը քաւէ՝ հազարաւոր ծեր եւ անկարող անձանց պատսպարան մը հաստատելով, առանց որոյ ո՞վ գիտէ այդ խեղճ արարածներ թերևս իրենց ձեռքերը պիտի մաշեցուցէին մուրացկանութեամբ և կամ աւազակութեամբ։։։ Ցիսատակդ օրհնեալ ըլլայ, նաւապետ Ռանտոլ։

Մ. Ց. ԹՈՓՀԱՆԷԼԵԱՆ

Կը ծանուցուի Արգոյ Տպագրիչներուն թէ՝ Ս. Տամատեան Զուլարանը փոխադրուած է ի Պահճէ Դարու Ճէլալ Պէյ խան թիւ 43, ուր կը ձուլուին նաև բոլոր հայերէն, յունարէն եւ լատին տառերէ, թուլքերէն Միւհէնտիսեան տառք։ 3-10

ԳԱՐԹԱԼԵԱՆ ԹՈՒԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՒԱԶՆՈՐԴ ԹՈՒԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ
Ի ՊԷՏՍ ՄԱՆԿԱՆՑ
Գին 3 ղրուշ

ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԹՈՒԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ
Ի ՊԷՏՍ ՆԱԽԱԿԹԱՐԱՆԱՑ
Գին 7½ ղրուշ

Մայրաքաղաքիս գլխաւոր վարժարանաց մէջ քանակագիտութեան ուսուցիչ Կարթալեան Երուանդ էֆէնտիի աշխատասիրած այն երկու թուաբանութիւնք կրթական արդի ծրագրին համաձայն պատրաստուած են եւ Պատուոյ աթոռոյն Ուսումնական Խորհուրդն գնահատելով վաւերացած և գրել խաւոր վարժարանաց մէջ մուտ դտած են։ ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ՝ որ ուր 40 էն աւելի վարժարանաց պէտք եղած դասագրոց ընտրութեամբ պիտի խստապահանջ է, մեծապէս գնահատելով այն դասագրքերն ընդունած է իւր վարժարանաց մէջ եւ այս իսկ կատարեալ երաշխիք մ՝է Գարթաղեան թուաբանութեանց ընտրելագոյն մեթոտին եւ կատարելութեան։

Կը գտնուի ամէն հայ գրավաճառաց քով։ 152 13—20

ԼԱՔԷՍ
ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԻՄ ՀՐԴԵՀԻ
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ
Երաշխաւորեալ Դրամագլուխք
50000000 Ֆրանգ
Ընդհանուր էջ-ենտ Բոլոր Թոլոէյ
Բ. ՇԷՀԻՐԼԵԱՆ 129
Եոբկիսաթ խան թիւ 1, Պահճէ դարու Աթամպոլ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Տպարան եւ Գրատուն
ԲԱՐԵՓԱՌ
Ն. Ձ. ԱՐԱՄԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Զագմագճիլար Եօղուրու
Ցակոբեան խան, Թիւ 8, 9, 10, 11

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ բարեյիշատակ Հորս՝ Ճանիկ Արամեանի համբաւաւոր Տպարանն՝ զոր ցարդ օտար մեռելեր կը վարեին՝ այս անգամ ուղղակի մեր վարչութեան ներքեւ առած եմ։

Այս առթիւ պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած եմ շիտի զոհացնելու համար զանկեն անոնք՝ որք բարեհաճեին պատուել զմեզ։

Տպարանիս մէջ կը գտնուին Հայերէն, Տաճկերէն, Դաղիերէն, Յունարէն, Պուլկարերէն եւայլ ամեն լեզուէ տառեր՝ իրենց պարզ եւ զարդարուն տեսակօք։ Ինչպէս յառաջ ևս այսու եւս ամենաանձնի խն

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՒԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. ոսկի 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթարկուածներուն։

27

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որք ունիվք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆռանք	8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889	»	5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » »	»	12,773,779

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծագանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 4

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼՐԱՍԻԼԻՐԻ

Թաթլը չիրիս գրյէլի ճէտիտ պին,
իւչ զուրուշ օն փարա.
Սիեահ եուն չէրիտ արչունը ճէտիտ
եիւզ եիրմի պին, եէտի փարա.
Քոզալը նէֆէրաթ փիսկիլիւ ա
տէտ սէքսէն պին, եիրմի եէտի փարա.
Ինճէ քէմիէն պէզի արչունը ճէտիտ
իքի պին, տէօրթ զուրուշ.
Պէեազ գըվըրճըք մէչինի ատէտ
պին, եէտի զուրուշ.
Տէվէ մարքայը իքի եիւզ եարատա-
լը մաքարա իփիկի ատէտ
14800 պէեազ
58000 սիեահ
70300 քըրմըզը

50100, պէհէր մաքարասը եիրմի իւչ.
Կիւվէզ եուն չիթա արչունը ճէտիտ
եիւզ էլլի պին.
Այ եըլարզալը քէպիր մատէն փուլ
կրօսա տէօրթ պին տէօրթ եիւզ էլ-
լի, զուրուշ տօգուզ.
Այ եըլարզալը սաղըր մատէն փուլ
կրօսա իքի եիւզ սէքսէն, պէշ զու-
րուշ եիրմի պէշ փարա.
Սաղըր թէլ գօրճա չիֆթ գըրգ պին,
պին չիֆթի սէքիզ զրուշ.
Թէնէքէ բուլ ատէտ սէքսէն պին,
պին ատէտի օն պէր զրուշ օն փարա.
Գուլէլի խատթ ախանէսինտէ մէվ-
ճուտ խատթէկեանա մախսուս եիւզ
եիկիրմի ատէտ տօլապն թաամիրիեէ-
սիյլէ միւճէտտէուէն պլընաճագ եիւզ
սէքսէն ատէտ տօլապ.
Նիզամիէ անպարլարը իչիւն մի-
նագ ասաեա գօնուլան պայէատ մու-
բադգամ էշեանդն թրչրինի էվել բու-
մինին իւչիւնճիւ կիւնի գարարը գա-
թիլէրի վիրիլիպ, տէօրթունճիւ կիւ-
նիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլաթլարդն գա-
պուլ օլունանաղընտան իթաալնա թա-
լիպ օլանլարդն լէվգիմաթ տայիրէ-
սինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

28 իւլիս 1890 814
Նօ. 18 3—3

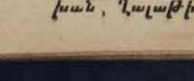

ԱՒԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Երթ-եկ. Ամէլէ-ս, Կ. Պոլսոյ և Օրթաքյ դիւղ-

ԹՈՄԱՍՈՒԼՍԸՆ ՈՐԴԻՊԷՆԸՆԿ

Անուն	Թիւ	Անուն	Թիւ	Անուն	Թիւ
Ալչանս	2000	Ֆլամինկօ	1600	Բալէրմն	3200
Ամէլիա	3000	Կալիլէօ	5500	Լանտէր	1700
Ամօլլօ	5500	Կիրգանս	2200	Բրաիւ	1500
Արկս	300	Կոզզ	1800	Բոլս	1000
Արիսդա	4000	Կրօսնօ	2200	Քուիդա	2800
Գասանս	3000	Հիրս	2000	Իրմալթա	4400
Գօրտինս	220	Հիսարկս	3000	Լինդրգա	8200
Գրամս	2000	Հինտաս	7000	Լուլս	3000
Գէֆիմալս	8800	Հուսմկէր	1200	Ռամէս	3500
Դէլրս	2600	Լամկս	5000	Ռազարիս	3500
Գալիբաս	2500	Ձիրնս	2800	Պապէրնս	4000
Գասէս	2100	Մէլնս	2000	Սանդիակս	8200
Գաղս	2000	Մուրինս	4200	Սարֆս	2000
Գօմս	2700	Մուսնս	2200	Տալիս	2000
Զէքանս	5000	Նէս	2000	Սարենաս	4300
Գլիս	500	Նէբանթս	4500	Թ. Ուսիլսը	3000
Գօլզրասաս	4400	Նիսնօնս	3000	Թուրբաս	1200
Տիգս	3500	Պալմ	1500	Թուրնաս	2800
Տամինս	2500	Պարենկս	4800	Թարբիտս	900
Տուբս	2800	Պարգելլս	6500	Ուրանս	5000
Տրաբս	4100	Պիս	2000	Վալթաուրթս	5000
Իսպանամ	2600	Պոտրինս	3100	Լիտաս	3600
Էյսաբրասս	3000	Նիս	2000	Զէկրա	1000
Էլէգթրս	3200	Օրլանս	3000	Տիֆանրնս	200
Տրաթս	2600	Սթէլլս	5000	Հրմզս	200
Ֆայլրան	800	Գրանս	4500	Զէրս	140
Ֆիս	700	Օգդս	2000	Սաբրիթս	120
Լեմիրզն Մանարք					8000
Բիրթիրն Մանարք					8000
Լբդիրն Մանարք					8100

Սէրէնդս չոգենաւը, նաւապետ Քօլման, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյն 6ին՝ ուղղակի Պոլիս գալու համար, և ամսոյս հոկտ. 8,20ին սատ կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամէն տէնբերին կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ եւ Ուիլսն
Գալաթա, Ղալաթիա
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Մուսէթ խան, Ղալաթիա

23

ՀԱՋԻ ՇՆՉԱՐԴԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՑՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՑՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

POWELL'S BALSAM OF ANISEED.

TRADE MARK.

ՀՆՉԱՓՈՂԻ ԵՒ ԽՈՇԱՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՆԵԱՆ գէմ իբր ապահով դարման այս գեղին վայելչամ համբաւը միշտ կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զոր Պ. Բաուէլ կ'ըստանայ անոնցմէ որք գործածած և ճանչցած են նորա յատկութիւնները։

«Անգլիոյ Թագուհւոյն Նէդիլի Թագաւորական վրայ, ի Ուէք, ըստ կոչմամբ.

«Սիրելի պարոն, Ըստ որում կը նեղուիմ յամառ հազ մը որ դիշերը կ'արգելուր ինձ քնանալ և ցերեկը հանգիստ անցուցնել, վերջերս նոյն Քարթնէսյան ձեռաբաղադրեալ գործածել ձեր անզուգական բալասանէն անիսոնի հատկութիւններով և կրնամ հաւատալ ձեզ թէ առաջին գործածութենէն իսկ զգալի բարւոքում կրեցի, առաց իսկ պէտք ունենալու գործածելու, և առաջին փոքր որուկը բոլորովին բուժեց զիս։ Ուստի անոր ազդեցութեան վրայ ունեցած մեծ վստահութեամբս կը յանձնարարեմ զայն այլոց.» (Որ.) Վ. Լինդլէյ, Նէդիլի Թագաւորական։»

Կը վաճառուի ամէն գեղատանց և արտաքնալ գեղերու վաճառականաց քով, շիշը 1 շիլինկ, 2 շիլին 3 բենսի և 11 շիլինի։—Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՕՄԱՍ ԲՈՒՆԼԻ, 4, Ալպհան Բալէյս, Պլաքֆրիարս բլոտ, Լոնտոն։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով.
60 Մ. ԷՍՄԻՆՏ ԽԱՐՈՒՆԱՆ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. Ղալատա, պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյից։ 95 և 97

ՈՉ ԵՒ Ս ՏԱՔՐՈՒԹԻՒՆ — ՈՉ ԵՒ ԱՐԵԱՆ ՆՈՒԱՋՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԻԱԼ—ՊՈՏԷՆԻ ԵՐԿԱԹ 605

Այս բազադրութիւն մեծագոյն յաջողութեամբ կը յանձնարարուի Ֆրանսայի գլխաւոր բժիշկներէն, որք, յետ գործածութեան, նախամեծար համարած են զայն միւս երկաթախառն պատրաստութիւններէն։

Այս երկու, չորս կամ հինգ ներքոյ, դեռ գոնորոնիա կ'առնուն կիներէն և մանուկներէն

Գնդութիւն չի տար, ատամքը չի գրգռեր, ակռայները չի սեւցներ։

Կեդրոնատեղի՝ ԾԱՆՆԻ ԵՒ ԺՈՐՏԱՆ, 1, Կամուրջի հրապարակ, Պոլիս

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Նոր գիւտ մաքրուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ նիւթի գործածութեան և կամ լուացքի։

ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ԿԱՄ ՐՆԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ

Բազկացեալ միայն արմատներու և խոտերու հիմքէն Ցոյթակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ լաչակագոյն կամ թանձր սեւի։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկին ուրիշ գերազանց է նմանորինակ ուրիշ պատրաստութիւններ։ Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամէնէն քնքուշ կամ երեւայրիք տալ և ամէնէն ուշագիր գիտոցն ի դէպս հանելն։ Կը կասեցուցնէ հերացումը, գլուխը կը մաքրէ թեփը կ'ամենայանցնէ և նոր այժ կուտայ մազերին մարթին։ Ուշադրութեամբ կարդալ։

ԳՈ ԴԱՆԹՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Սրուանն երբոյնել գործածելի առալ և փոքր բանակութեամբ հեղուկին դնել, սկսառապի մը մէջ, յետոյ բարակ դղրիկ ասեղովմը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած սպանդովմը թեթև կերպով մազերուն վրայ անցուցնել զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչև որ հեղուկը ոգիանայ։ Բոլոր մազերը մէկ լաչակով, ամենը մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամը բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թանձր կ'ելլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը մեծ բերուած է, գոյն տարբերելով պահելու համար կը բաւէ երբեք լորս լարածն անգամ մը հեղուկին գործածելն նոյն եղանակը գործածելու։ Ինչ կայ գլուխը լուալ գործողութենէն առալ կամ եռալու Մարդ գէնքն և մեռնելերը լուալ առ ի դիպուածին։

Դան. Եթէ ուզուած գոյնը մեռ չբերուի մէկ երկու գործողութենէն եռալ, գլուխը լուալու է գիլ մը ոլորով. ապա գլխուն քանալ և այդ ներկին մէջ թրջելուս Քրքամ ապառեալ մը, և ուզուած ոգեցոյցութիւնն յանալ կուգայ անմիջապէս։

ԿԵՂԵՑԵՐԿՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղի ԷՍՄԻՆՏ ԳԱՐՈՒՆԱՆ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վ. Ղալատա, Պահականոցին քով, կայսրան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամվէյից, Թիւ 95 և 9. Ղալաթիա։ 601

ՔԱՌՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԴԻՔ)

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԹՂ ՊՐԻԹԻԾ ՐԻՊԼԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յանձնորդներու փոխաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քառչուէ մուճակներն, որք իրենց վրայ իբրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն շինուած են կոռա էֆէրտով։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար տեսնել ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քառչուէ մուճակները կը գերազանցեն քան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներուս ներքին կողմը կշիռի մը և արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը գրոշմուած է իրբեւ նշան։ Կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ աղբիւրի մօտ Սեպուլ ապա Տէմիրճեանի թիւ 47 և 49 խանութներն և բոլոր քառչուէ մուճակ վաճառողներու քով։ Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Թոճաման Օղլու խան. Ծորմի Կիւրալի թիւ 13 մթերանոցը։

NORTH BRITISH RUBBER Co. EDINBURGH

NORTH BRITISH RUBBER CO. LIMITED TRADE MARK EDINBURGH

ՎԱԼԷԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐԸ

ընդունուած և յանձնարարուած ընդդէմ գուշնաութեան, արեան պակասութեան, արեան կորստեան, սպիտակ հոսման և ընդհանուր տկարման ու նկարչութեան ամէն վիճակներ.

Նան. Վալէի Դեղահատները [Ճշմարիտ] սպիտակ են և իւրաքանչիւրին վրայ գրուած է Վալէի անունը։ Ամէն դեղատանց մէջ, և թիւ 19, Ժագոպ փողոց, Բարիզ, Տուն ԼԱ ՖԻՒՆԻ։ 64

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, մի-ջադգ. Թղթատարատան վրայի յարկը, և ի Զմիւռնիա Էվանկէլիքի փողոց թիւ 59

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մէջ, այս ամսան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քառակութեան վրայ յաւելումմ մի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական եւ Պելճիական բերքերու զանազան տեսակներով։

Հետեւաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որք են՝ օձաի համար ամէն տեսակ ճարմանդներէն, բանուած, կիսազգեստք, քալիքօ, քորսէ, թաշկինակ, սեղանի պիտոյք, շապիկ, շապկընկեր, սատմանք, ֆլանել կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդազգեստներ, աւելցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու շքեղութեամբ յօրինեալ են։

Յաւելումմ մը ըրած է նաև ապագրուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ճոխ է պէտքան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելագոյն գոհացնել բոլորը իւր յանձարարդները նոցա ճաշակին ու բազմանոց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրաղրին։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամէն տեսակ զգեստներ բարձներ խիստ չափաւոր գներով։

Կը ծախուին մեծ և փոքրաքանակութեամբ։

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՑ 24

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Կարդացէ՛ք, փորձեցէ՛ք, ամեն կերպով գոհ պիտի ըլլաք

Հանրածանօթ ձեւագիտ Պ. Անտոն և իւր Տիկինը Փ. Խրիմեան, պատիւ ունին ծանուցանել ազգայնոց թէ, այս անգամ Պոլիս Մուսալա ճամտէսի Մանկական պարագէզի դիմացը թիւ 10 տունը, գործատուն մը (*) հաստատած են իգական սեռի ամէն տեսակ զգեստներ ձեւելու և կարելու համար։ Բարեձեւ, մաքուր կար, և մինչեւ ցարդ չիմացուած Աժան Գին։ Հարսանեաց օժտի համար եւս պատրաստուած զգեստներն ուրիշներուն խնդրած գինէն կէս ԱՌ կէս Պիտի ՁԵՂՋՈՒԻ։ Ուրեմն գիմեցէ՛ք և պիտի գարմանաք։ Յաճախորդուհիք լիովին գոհանալու համար ամէն ջանք և ճիգ չպիտի խնայուի և թէ առանց տունէն դուրս ելելու կարող պիտի ըլլան զգեստներն ձեւել և կարել տալով հագնելու։ Բաւ է որ իմաց տրուի գործատունն և անմիջապէս պատրաստ են գալ։ Վերջապէս ամեն զոհողութիւն յանձն առած են, կէտիկ Բաշչէն մինչ ի Ենիգարու Սամանթիա բնակիչ ազգայնոց գիւրութեան համար, ուրեմն Ագնուուհի հայ Տիկնոջք և Օրիորդք ալ փոխանակ թէ օտար և թէ բրանթք դերձակուհիներու դիմելու և բարձր գիներ վճարելով կերպասներն բերել տալու, փորձեն մոտիսդ Խրիմեանները և անտարակոյս ենք որ գոհ պիտի լինին, թէ զգեստներուն վայելուչ բարեձեւութեան և թէ գնոց ամենութեանը, որով և քաղաքացի պիտի ըլլան սոյն Հայ և քաջ ձեւագիտները։

Բաց ի սոցանէ Ա. Խրիմեան կը փութայ եւս յայտարարել որ իգական սեռի անհրաժեշտ և միշտ զգալի պէտքը լրացնող ձեւագիտութիւնը դասախօսելու պատրաստ է, թէ գործատանը մէջ և թէ մասնաւորաց տուները։ Դիւրուսոյց և հիանալի նոր մէթոտով մը, որ գրէթէ 30 դասով կաւարտի ուսանողութեան շրջանն ամբողջ փորձերով, ոչ թէ՛ թուղթակօրէն։ Մասնաւոր փափաքողաց ամեն տեսակ կար կարել եւս կ'ուսուցուի, գոհացուցիչ պայմաններով, որոնցմով ուսանողուհին վարպետ մոտիսդի մը գիտցածը կատարելապէս կը սորվի և կը գերազանցէ։ Անհաւատալի աժան գին։ ամեն քսակաց դիւրամատչելի։ ՏԻԿՆՈՋ Փ. ԵՒ Ա. ԽՐԻՄԵԱՆ

[Մոտիսթ] և դասատու իգական սեռի զգեստուց ձեւագիտութեան

(*) Գործատունս ուրիշ տանց հետ չի շփոթելու համար տանը վրան Բաղէլ մը եւս կը գտնուի։ 175 3—4

ԱՏԱՂՁԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Բերա Գալեօնցը Քոլլուգ

փուան կից Թիւ 91

Օտուն Գաբուի առաղձի վաճառական-ներէն Եուվանաքի Էֆէնտի Միխաիլիի ի Բերա առաղձի վաճառատուն մը բացած է, ուր ամեն տեսակ առաղձներ կը վաճառուին նաւամատոյցի գնով։ 1—10

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻՑ

Հասպէլ մէվմիմ կիւնէլէրին գրասմասը ճիհէթի իլէ Շիրբէթի Խայրիէ վաբօրլարը-նըն վարագաի իլանիյէ մուճիպինճէ բազարլարտան մատա կիւնէլէրտէ սապակլարը սատթ 12տէ եէնիմահալլէ, Պէպէք, Վանիքէյ, Իսկիւտար իսկէլէլէրինէ քէօրբիւյէ իճրա իլյէտիքլէրի պիրինճի սէֆէրլէր իլէ, քէօրբիւտէն սատթ 12.50տէ տօղրու Գանտիլիյէ վէ սատթ 1տէ Գավգլարա գատար բուսէլի ճիհէթինէ վէ սատթ 1.20տէ Պէյգօզա վէ անտէն եէէի քէօյէ գատար անատօլու ճիհէթինէ իճրա իլյէտիքլէրի սէֆէրլէր թըշրինի էվվէլին իքինճի սալը կիւնիւնտէն իթիբարէն իճրա օլունմայաճաղը կիպի, սապակլարը տոխի Պէյգօզտան սատթ 12 վաբօրը եարըմ սատթ սօնրա հարաքէթ խյէյէճէկի Շիրբէթի Խայրիյէ թարաֆընտան իլան օլունուր։

27 իւլիս 1890 813 3—3

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐՈՒԹԻՒՆ

Նաթթուաս երթեւեկութիւնք

Օր	Հիւր.	Ժամ.	Ելք	Ճանապարհ
Հբ. 1 13		Երբ.	Օրեա	
Գշ. 2 14		5 երբ.	Աշքասանդրիա	
Դշ. 3.15		10 առ.	Անատօլու	
Դշ. 3.15		10 առ.	Սեվաստոպոլ	
Հշ. 4 16		2 երբ	Օրեա	

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրչէ Գաբու։ 26

Ա. Տամատեան Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒԲԻՒՆԻ Ի ԼՐԱՏՈՐԷ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՓԻՒՋԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ ցնոր տեսութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՓԻՒՋԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒՄԱՆԱՄԱՐ ԿԱՌԱԹՄԱՆՈՑ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46
	Առաւօտ												Իրիկուն									
Կ. Պոլիս	6 30	7	7 30	7 50	8 30	9	9 30	10	10 30	1	11 30	12	1 30	2	2 30	3	4	4 30	5	5 30	6	6 30
Սամատիա	6 49	7 19	7 48		8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 18	11 49	12 18	1 49	2 18	2 49	3 19	4 19	4 49	5 20	5 50	6 19	6 50
Էյնալ—գաբուլ	6 54	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 54	10 2	10 54	11 21	11 54	12 22	1 54	2 21	2 54	3 24	4 25	4 54	5 26	5 56	6 24	6 56
Մարմարա	7 9	7 33	8 12	8 39	9 6		10 5	10 35	11 6		12 6		2 6		3 5	3 36	4 35	5 6	5 39	6 9	6 35	7 9
Ալ Մէնէքշէ	7 18		8 21	8 52	9 15				11 15		12 17		2 15			3 45		5 15	5 48	6 19		7 18
Քիւչիւք Զէք.				9 2							12 25									6 27		

ՔԻՒՋԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՄԱՆԱՄԱՐ ԿԱՌԱԹՄԱՆՈՑ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	51
	Առաւօտ												Իրիկուն									
Քիւչիւք Զէք.		6 50											1 20									
Ալ Մէնէքշէ	6 30	7		8	8 30		9 30						1 30		2 30		4		5 30	6		7 6
Մարմարա	6 40	7 10	7 40	8 11	8 40		9 40	10 10	10 40		11 40		1 40		2 40	3 10	4 10	4 40	5 40	6 10	6 40	7 43
Էյնալ—գաբուլ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 53	10 24	10 53	11 26	11 53	1 24	1 53	2 26	2 53	3 24	4 24	4 53	5 54	6 23	6 53	7 57
Սամատիա	6 56	7 26		8 26	8 56	9 29	9 57	10 28	10 57	11 29	11 57	1 28	1 57	2 29	2 57	3 28	4 28	4 57	5 58	6 27	6 57	
Տաւուս փասա																						
Գալաթա—գաբուլ	7	2	7 32		8 32	9 2	9 34	10 3	10 34	11 3	11 34	12 3	1 34	2 3	2 34	3 3	3 34	4 34	5 3	6 3	6 33	7 3
Գումրգաբու	7 8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38	10 8	10 38	11 8	11 38	12 8	1 38	2 8	2 38	3 8	3 38	4 38	5 8	6 8	6 38	7 8	8 6
Կ. Պոլիս	7 16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 46	10 16	10 46	11 16	11 46	12 16	1 46	2 16	2 46	3 16	3 46	4 46	5 16	6 16	6 46	7 16	8 15

Փոքր ծրարներն անխարիր կ'ընդունուին ամեն կատարմէն մէջ, իսկ մեծ ծրարը Պոլսէն Մարմարիզ կամ աւելի հեռու կայարանաց մէջէն բանաղ կատարելոց մէջ միայն ընդունուին. Թիւ 1 և 2 կատարումներն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոնները. մինչ կատարումներն ունին միայն Բ. և Գ կարգի վագոնները։